

Valstybinio audito ataskaita

PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMAS

2016 m. gegužės 10 d. Nr. VA-P-50-3-5

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>5</u>
IŠVADOS	7
REKOMENDACIJOS	8
<u>IŽANGA</u>	<u>9</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>11</u>
<u>1. Ar sukurta veiksminga pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema</u>	<u>11</u>
1.1. Nebaigta kurti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema	11
1.2. Nesudarytos prielaidos kryptingai ir ambicingai planuoti rezultatyvų pedagogų kvalifikacijos tobulinimą bei vertinti jo poveikį	14
1.3. Neišsamus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų ir jų įgyvendinimo teisinis reglamentavimas	16
1.4. Nenumatyta, kaip pedagogų kvalifikacijos tobulinimas turėtų būti veiksmingai derinamas su kitomis pagalbos mokytojui ir mokyklai priemonėmis	18
1.5. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas finansuojamas nesant aiškios sistemos ir neorientuotas į rezultatą	19
<u>2. Ar tinkamai organizuojamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimas</u>	<u>22</u>
2.1. Nėra gairių ar rekomendacijų, pagal kurias mokyklos ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos veiksmingai planuotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimą	23
2.2. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų pasiūla formuojama nepakankamai kryptingai, pedagogai linkę rinktis trumpus vienadienius renginius, vykstančius kuo arčiau mokyklos arba pačioje mokykloje	25
2.3. Nepakankamai vertinamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių veiksmingumas bei įgytų pedagogų kompetencijų pritaikymas praktikoje	28
<u>PRIEDAI</u>	<u>31</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.

ISCED – švietimo programų lygmenys.

PISA (angl. *Programme for International Student Assessment*) – tarptautinis penkiolikmečių tyrimas, organizuojamas ir koordinuojamas Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (angl. *Organization for Economic Co-operation and Development, OECD*).

Akreditavimas – procedūra, kurios metu įgaliota institucija pripažįsta, kad įvertinta švietimo programa, švietimo teikėjas atitinka nustatytus reikalavimus¹.

Bendrasis ugdymas – pradinis ugdymas, pagrindinis ugdymas, vidurinis ugdymas².

Institucinio lygio programa – valstybinės švietimo politikos įgyvendinimui užtikrinti vietose (regione, savivaldybėje, mokykloje), švietimo naujovių plėtrai ir sėkmingos patirties sklaidai skirta programa, kurios trukmė ne mažesnė kaip 18 akademinių valandų³.

Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės įsivertinimas – sistemingas veiklos ir rezultatų naudingumo tyrimas, padedantis nustatyti, kaip pasiekiami mokyklos strateginio plano, metinės veiklos programos tikslai ir kokius tikslus mokykla gali kelti į ateitį⁴.

Neformalusis švietimas – švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas⁵.

Mokyklų veiklos kokybės išorinis vertinimas – formuojamasis mokykloje vykstančių procesų vertinimas, teikiantis informaciją, mokyklos veiklai koreguoti ir jos rezultatams gerinti.

Pedagogo kvalifikacija – Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų mokiniams ugdyti, visuma⁶.

Kvalifikacijos tobulinimas – neformalusis švietimas ir savišvieta, kuriais siekiama įgyti, plėtoti profesinei veiklai reikalingas kompetencijas⁷.

Kvalifikacijos tobulinimo įstaiga – švietimo įstaiga ar kitas švietimo teikėjas, turintis teisę vykdyti valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimą⁸.

¹ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991-06-25 Nr. I-1489 (2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija), 2 str. 1 d.

² Ten pat, 2 str. 2 d.

³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-11-23 įsakymu Nr. ISAK-2275 patvirtintas Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas, 2 p.

⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009-03-30 įsakymu Nr. ISAK-607 patvirtintos Bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo rekomendacijos.

⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 2 str. 17 d.

⁶ Ten pat, 2 str. 20 d.

⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-03-29 įsakymu Nr. ISAK-556 patvirtinti Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 2 p.

Kvalifikacijos tobulinimo renginys – veikla pagal kvalifikacijos tobulinimo programą⁹.

Nacionalinio lygio programa – Ministerijos užsakymu parengta valstybinės švietimo politikos strateginėms kryptims įgyvendinti skirta programa, kurios trukmė ne mažesnė kaip 30 akademinų valandų¹⁰.

Rezultatas – mokinių pasiekimai (mokinių įgytų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų visuma) ir pažanga (per tam tikrą laiką pasiektas lygis, atsižvelgiant į mokymosi startą bei asmenines raidos galimybes, mokiniui optimalų tempą ir bendrosiose ugdymo programose numatytus reikalavimus)¹¹.

Pedagogas – asmuo, įgijęs aukštąjį (aukštesnįjį, įgytą iki 2009 metų, arba specialųjį vidurinį, įgytą iki 1995 metų) išsilavinimą ir pedagogo kvalifikaciją¹².

Prilyginta akredituotai programa – institucijos, kurios kvalifikacijos tobulinimo veikla akredituota pagal Institucijų, vykdančių mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, veiklos vertinimo ir akreditacijos taisykles, įvertinta programa¹³.

Savišvieta – savarankiškas mokymasis, kuris remiasi asmens iš įvairių šaltinių gaunamomis žiniomis ir jo praktine patirtimi¹⁴.

Standartizuoti testai – vertinimo įrankiai, kurių tikslas sudaryti sąlygas mokykloms ir mokytojams savarankiškai ir objektyviai įsivertinti savo mokinių mokymosi pasiekimus, rinkti grįžtamojo ryšio informaciją, reikalingą ugdymo kokybei ir vadybai gerinti¹⁵.

Švietimo teikėjas – mokykla, laisvasis mokytojas arba kitas švietimo teikėjas (įstaiga, įmonė, organizacija, taip pat valstybės narės juridinis asmuo ar kita organizacija, ar jų padaliniai, įsteigti Lietuvos Respublikoje, kuriems švietimas nėra pagrindinė veikla), Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka turintys teisę vykdyti švietimą¹⁶.

⁸ Ten pat.

⁹ Ten pat.

¹⁰ Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas, 2 p.

¹¹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015-12-21 įsakymu Nr. V – 1308 patvirtintos Geros mokyklos koncepcijos, 13.1. p.

¹² Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 2 str. 19 d.

¹³ Ten pat.

¹⁴ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 2 str. 22 d.

¹⁵ <http://www.nec.lt/342/>

¹⁶ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 2 str. 32 d.

SANTRAUKA

Pedagogų profesionalumo didinimas yra vienas strateginių švietimo tikslų. Pedagogų kompetencija ir kvalifikacijos tobulinimas daro didelę įtaką švietimo kokybei, kurios rezultatas yra mokinių pasiekimai ir jų pažanga. Net palyginti nedaug pagerinę mokinių gebėjimai gali turėti šalies ūkiui labai didelę įtaką ir ekonominę naudą ilgoje perspektyvoje¹⁷.

Todėl svarbu yra veiksmingai veikianti ir į rezultatą orientuota pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema. Įgyvendinant 16-osios Vyriausybės programą, buvo numatyta sukurti kvalifikacijos tobulinimo sistemą, užtikrinančią veiksmingą pagalbą mokiniui, mokytojui, mokyklai, grįstą ne formaliu kvalifikacijos patvirtinimu, o kompetencijų įgijimu, vertinimu ir pripažinimu.

Planuota pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema nebaigta kurti, todėl Vyriausybės programos nuostata, kuria siekiama 2012–2016 m. sukurti švietimo įstaigų vadovų ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, laiku nebus įgyvendinta. Šiam tikslui panaudota 99,8 tūkst. Eur Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų.

Savivaldybių duomenimis, bendrojo ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimui (2012–2014 m.) panaudota 4 447,4 tūkst. Eur mokinio krepšelio lėšų. Ministerijos duomenimis, tuo pačiu laikotarpiu įgyvendinant ES paramos 2007–2013 m. projektus panaudota 66 110,0 tūkst. Eur (iš viso 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu 110 767,0 tūkst. Eur). Šios lėšos naudotos nesant patvirtintų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo prioritetų ir nesukūrus veiksmingos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos.

Vertinant tarptautiniu mastu, Lietuvos mokinių pasiekimai nėra aukšti – visose PISA tyrimo srityse (gamtamokslio, matematinio raštingumo ir skaitymo gebėjimų) 2012 m. jie statistiškai reikšmingai žemesni už EBPO šalių vidurkį¹⁸ (žr. 3 priedą). 2014 m. Nacionalinio mokinių pasiekimų tyrimo duomenimis¹⁹, padėtis beveik nepasikeitė. Įvardinamos galimos sisteminės reikšmingai negerėjančių mokinių pasiekimų priežastys: nepakankama pedagogų kompetencija, metodinės pagalbos jiems stoka, nesisteminis kvalifikacijos tobulinimas ir kt.²⁰ Tai paskatino atlikti auditą.

Kvalifikaciją tobulina valstybinių, savivaldybių, nevalstybinių ikimokyklinio ugdymo įstaigų, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo įstaigų pedagogai. Audito metu apžvelgėme visą pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, tačiau išsamiau analizavome ir vertinome bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų kvalifikacijos tobulinimą.

Šalyje 2014–2015 mokslo metais buvo 48,6 tūkst. pedagogų, iš jų bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 33 tūkst. (68 proc.) mokytojų ir mokyklų vadovų. Šiose mokyklose, kurių yra 1200, mokėsi 345 tūkst. mokinių.

¹⁷ Švietimo problemos analizė. Kaip pagerinti mokinių pasiekimus? PISA tyrimų įžvalgos ir Europos šalių patirtis. 2014 m. spalio, Nr. 8 (113).

¹⁸ http://nec.lt/failai/3954_OECD_PISA2012_rezultatu_pristatymas_2013_12_03.pdf

¹⁹ Nacionalinio egzaminų centro ataskaita „2014 m. nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai“, 2015 m., 21 psl. Prieiga per internetą http://nec.lt/failai/5763_2014_M_NACIONALINIO_MOKINIU_PASIEKIMU_TYRIMO_ATASKAITA.pdf

²⁰ Švietimo problemos analizė. Valstybinė švietimo strategija 2013–2022 m.: tikslai, problemos, tobulinimo kryptys. 2012 m. spalio, Nr. 17 (81).

Audito tikslas – įvertinti, ar tinkamai įgyvendinamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimas.

Audito metu vertinome:

- ar sukurta veiksminga pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema;
- ar tinkamai organizuojamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimas.

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

Audito metu duomenis rinkome:

- Švietimo ir mokslo ministerijoje (Mokymosi visą gyvenimą departamento Pedagogų veiklos skyriuje, ES paramos koordinavimo departamento ES paramos įgyvendinimo skyriuje, Ekonomikos departamento Švietimo ekonomikos skyriuje);
- Ugdymo plėtotės centre ir kitose ministerijai pavaldžiose įstaigose, vykdančiose su pedagogų kvalifikacija susijusias funkcijas (Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centre, Švietimo informacinių technologijų centre, Nacionalinėje mokyklų vertinimo agentūroje, Nacionaliniame egzaminų centre, Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centre, Lietuvos kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų ugdymo centre, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centre, Lietuvos vaikų ir jaunimo centre, Nacionalinės M. K. Čiurlionio menų mokyklos Meninio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo centre, Užsienio lietuvių švietimo centre);
- Europos socialinio fondo agentūroje;
- 9 savivaldybių (Kretingos r., Palangos r., Kėdainių r., Alytaus r., Kauno m., Anykščių r., Molėtų r., Ignalinos r., Šalčininkų r.) administracijose, jų teritorijoje esančiose 27-iose mokyklose ir 10-yje akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų (2 priedas).

Apklausėme visas savivaldybes ir visas 64 akredituotas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigas dėl pedagogų kvalifikacijos tobulinimo organizavimo ir vykdymo. Analizavome tyrimų duomenis ir užsienio šalių praktiką.

Audituojamas 2012–2015 I pusm. laikotarpis. Analizuojant tendencijas ir pokyčius buvo naudojami ir ankstesnių metų duomenys.

Nustatėme, kad nesukurta planuota pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema, esamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimas neorientuotas į rezultatą, planuojamas ir vykdomas nekryptingai, nevertinamas jo poveikis bei neužtikrinamas rezultatyvus lėšų panaudojimas.

Kadangi nerekomenduojamos veiksmingiausios ir neįteisintos inovatyvios pedagogų kvalifikacijos tobulinimo formos ir būdai pedagogai renkasi pačius neefektyviausius būdus tobulinti kvalifikaciją, o tai, pasak specialistų, nesuteikia pakankamai galimybių įgyti naujų kompetencijų ar veiksmingai tobulinti esamas.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas. Tinkamai jas įgyvendinus, būtų sukurta veiksminga pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas būtų planuojamas nustatant jo poreikį, kryptingai įgyvendinamas vadovaujantis prioritetais, užtikrintas periodiškasis poveikio vertinimas valstybės, savivaldybės ir mokyklos lygmenimis bei rezultatyvesnis lėšų panaudojimas.

IŠVADOS

1. Švietimo ir mokslo ministerija neužtikrino nuoseklaus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo politikos įgyvendinimo ir nesukūrė veiksmingos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos, nes:
 - 1.1. Sistemingai neatnaujino ir nepriėmė reikalingų su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įgyvendinimu susijusių teisės aktų, nevertino pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poveikio ir nenumatė priemonių kaip šį poveikį įvertinti, nepakankamai išsamiai reglamentavo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas (nacionalinio, institucinio lygio ir kitas), jų įgyvendinimo ir nenumatė poreikio, nepavedė atlikti šių programų įgyvendinimo stebėsenos (1.1., 1.2, ir 1.3 poskyris);
 - 1.2. Nenumatė, kaip pedagogų kvalifikacijos tobulinimas turėtų būti derinamas su kitomis Švietimo įstatyme įvardytomis pagalbos mokytojui ir mokyklai priemonėmis (konsultuojant, atliekant mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą) ir nacionalinių bei tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų rezultatais (valstybinių brandos egzaminų ir pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo rezultatai, standartizuoti testai, EBPO PISA, TIMSS ir kt.) (1.4 poskyris);
 - 1.3. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimui skyrė finansavimą (savivaldybių duomenimis, bendrojo ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimui 2012–2014 m. panaudota 4 447,4 tūkst. Eur mokinio krepšelio lėšų; ministerijos duomenimis, tuo pačiu laikotarpiu įgyvendinant ES paramos 2007–2013 m. projektus panaudota 66 110,0 tūkst. Eur) neįvertinus jo poreikio ir nepatvirtinus prioritetų, neturint visų tikslų duomenų apie šiam tikslui panaudojamas lėšas ir finansavimo šaltinius, pedagogų kvalifikacijos tobulinimą vykdančias įstaigas ir programas (1.5. poskyris).
2. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas organizuojamas nepakankamai veiksmingai, nes:
 - 2.1. Planuojant pedagogų kvalifikacijos tobulinimą ir nustatant jo poreikį, akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos ir mokyklos vadovaujasi skirtingais metodais, priemonėmis, vertina skirtingus duomenis (2.1 poskyris).
 - 2.2. Pedagogai renkasi tyrimų duomenimis pačius neefektyviausius būdus tobulinti kvalifikaciją, t. y. vienos dienos ar 6 val. renginius (apie 60 proc. visų pedagogų pasirinktų renginių). Toks trumpalaikis kvalifikacijos tobulinimo būdas anot specialistų nesuteikia pakankamų galimybių įgyti naujų kompetencijų ar veiksmingai tobulinti esamas, pamatuoti jų poveikį pedagogo darbo rezultatams (2.2 poskyris).
 - 2.3. Akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų veiksmingumą ir jų įtaką pedagogų darbo kokybei vertina nepakankamai veiksmingais metodais (vertina pagal dalyvių ir lektorių atsiliepimus). Ne visuomet vertinamas šių renginių naudingumas ir grįžtamasis ryšys, kuris suteiktų informacijos ir padėtų veiksmingiau įgyvendinti kvalifikacijos tobulinimą (2.3 poskyris).
 - 2.4. Mokyklos nepakankamai vertina pedagogų kvalifikacijos tobulinimo metu įgytų kompetencijų pritaikymą praktikoje ir mokinių ugdymo kokybei gerinti ir ne visos sieja pedagogų kvalifikacijos tobulinimą su ugdymo rezultatais (2.3 poskyris).

REKOMENDACIJOS

Švietimo ir mokslo ministerijai:

1. Siekiant užtikrinti veiksmingą pedagogų kvalifikacijos tobulinimą ir nacionalinių pedagogų kvalifikacijos tobulinimo prioritetų įgyvendinimą, sistemingai tvirtinant vidutinės trukmės ar ilgalaikius nacionalinius šios srities prioritetus numatyti jų įgyvendinimo priemones (1.1. išvada).
2. Siekiant, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas būtų įgyvendinamas kryptingai, finansavimą skirti pagal nustatytą pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį ir prioritetus (1.3. išvada).
3. Siekiant veiksmingai didinti pedagogų profesionalumą, rekomenduoti veiksmingiausias pedagogų kvalifikacijos tobulinimo formas (2.2 išvada).
4. Siekiant rezultatyviau organizuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą:
 - 4.1. Numatyti, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas būtų derinamas su visomis švietimo įstatyme numatytomis pagalbos mokytojui ir mokyklai priemonėmis (konsultuojant, atliekant mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą ir sudarant pedagogams sąlygas tobulinti kvalifikaciją) (1.2. išvada);
 - 4.2. Numatyti kaip panaudoti nacionalinių bei tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų ir kitų galimų tyrimų rezultatus (1.2. išvada).
5. Siekiant priimti įrodymais pagrįstus sprendimus:
 - 5.1. numatyti vertinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poveikį valstybės, savivaldybės ir mokyklos lygmenimis (1.1. išvada);
 - 5.2. patvirtinti priemones, kurios padėtų šį poveikį įvertinti valstybės, savivaldybės ir mokyklos lygmenimis (1.1., 2.3. ir 2.4. išvados).
6. Siekiant užtikrinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų kokybę, numatyti, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, įgyvendinant ES struktūrinių fondų projektus, teiktų tik akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos (1.3. išvada).
7. Siekiant, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programos būtų įgyvendinamos kryptingai ir rezultatyviai, detaliau apibrėžti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų (nacionalinio, institucinio lygio ir kt.) pobūdį, jų įgyvendinimą ir stebėseną, numatyti jų poreikį (1.1. išvada).
8. Siekiant, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo teisinis reglamentavimas atitiktų dabartinę realią situaciją, atnaujinti su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įgyvendinimu susijusius teisės aktus (1.1. išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti 1 priede „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“.

IŽANGA

Europoje pedagogų kompetentingumas ir jų profesinis tobulinimasis suvokiamas kaip neatsiejama profesinės veiklos dalis, lemianti švietimo kokybę²¹.

Švietimo įstatymas nustato²², kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas yra švietimo sistemos dalis, priskiriama prie pagalbos mokyklai ir mokytojui. Šios pagalbos paskirtis – teikti informacinę, ekspertinę, konsultacinę ir kvalifikacijos tobulinimo pagalbą, didinančią švietimo veiksmingumą ir skatinančią mokyklos veiklos tobulinimą ir mokytojo profesinį tobulėjimą. Švietimo įstatymas įpareigoja pedagogus tobulinti kvalifikaciją ir suteikia teisę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose²³.

Mokinių pasiekimai ir pažanga yra ugdymo proceso rezultatas. Mokslinių ir tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų duomenys atskleidžia, kad vienas iš labai svarbių veiksnių yra pedagogų profesionalumas ir rekomenduojama veiksmingiau investuoti į pedagogų kvalifikacijos tobulinimą²⁴. Dėl mažėjančio vaikų skaičiaus šiuo metu Lietuvos mokinių ir pedagogų santykis yra pats mažiausias ES (ISCED 1 lygmens mokinių – pedagogų santykis Lietuvoje yra 9,9, o ES vidurkis – 14,5; ISCED 2+3 lygmenų mokinių – pedagogų santykis Lietuvoje yra dar mažesnis – 7,8, o ES – 12,9)²⁵, tačiau mokinių pasiekimai mūsų šalyje 2012 m. PISA tyrimų duomenimis žemesni negu ES vidurkis²⁶ (žr. 3 priedą).

Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“²⁷ iškelta sumanios Lietuvos vizija – visuomenė turi tapti veikli, solidari ir nuolat besimokanti. Šešioliktosios Vyriausybės programoje numatyta kurti švietimo sistemą, sudarančią galimybę mokytis ir tobulėti visą gyvenimą, skatinti mokytojus siekti naujovių, nuolat atnaujinti žinias²⁸.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas Lietuvoje yra iš dalies decentralizuotas – savivaldybių švietimo centrai ir kitos įstaigos organizuoja pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, o Švietimo ir mokslo ministerija kaip politikos formuotoja numato šios srities prioritetus ir skiria lėšas. Šiame procese dalyvauja ir kiti subjektai – ministerijai pavaldžios institucijos, savivaldybių tarybos ir administracijos, mokyklos ir pedagogai²⁹ (žr. 4 priedas).

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus³⁰ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus³¹. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

²¹ McKinsey, 2007; OECD, 2013.

²² Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 6 str. 4 p.

²³ Ten pat, 49 str. 1 d. 2 p., 2 d. 4 p.

²⁴ Pradinio ugdymo organizavimo ypatumai: kiek tai turi įtakos mokinių pasiekimams? 2015 m.

²⁵ http://bookshop.europa.eu/is-bin/INTERSHOP.enfinity/WFS/EU-Bookshop-Site/lt_LT/-EUR/ViewPublication-Start?PublicationKey=EC321358.

²⁶ <http://gpseducation.oecd.org/CountryProfile?primaryCountry=LTU&treshold=10&topic=PI>

²⁷ Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“. Prieiga per internetą <http://www.lietuva2030.lt/images/stories/2030.pdf>.

²⁸ Lietuvos Respublikos Seimo 2012-12-13 nutarimas Nr. XII-51, 183 ir 184 p.

²⁹ Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 7 p.

³⁰ Patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2015-10-23 įsakymo Nr. V-213 redakcija).

Audito metu naudoti pagrindiniai duomenų rinkimo ir vertinimo metodai pateikiami 2 priede.

³¹ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“. Prieiga per internetą <http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>.

AUDITO REZULTATAI

1. AR SUKURTA VEIKSMINGA PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO SISTEMA

Pedagogų profesionalumas ir jų kvalifikacijos tobulinimas yra svarbi švietimo politikos dalis siekiant strateginių švietimo tikslų ir teikiant pagalbą mokyklai ir mokytojui. Todėl siekiant pažangos, rezultatyviai įgyvendinti švietimo politiką pedagogų kvalifikacijos tobulinimo srityje, svarbu suformuoti veiksmingą pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą ir numatyti jos įgyvendinimą visais lygmenimis (valstybiniu, savivaldybės ir mokyklos).

Laikėmės nuostatos, kad sukurta veiksminga pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema, kai ji aiškiai reglamentuota teisės aktais, sudarytos prielaidos kryptingai planuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą ir vertinti jo poveikį, išsamiai reglamentuotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programos ir jų įgyvendinimas, numatyta kaip veiksmingai derinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įgyvendinimą su kitomis pagalbos mokytojui ir mokyklai priemonėmis, finansavimas skiriamas pagal aiškią sistemą orientuojantis į rezultatą.

1.1. Nebaigta kurti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema

Švietimo įstatyme numatyta, kad Švietimo ir mokslo ministerija yra įgaliota dalyvauti formuojant, vykdyti ir užtikrinti valstybinę švietimo politiką, atsakyti už švietimo kokybę, tvirtinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo nuostatus³². Taip pat numatyta, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas vykdomas pagal neformaliojo švietimo kvalifikacijos tobulinimo programas, kurias įgyvendina švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka akredituotos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, o pedagogų kvalifikacijos tobulinimu privalo rūpintis švietimo teikėjai (mokyklos, kvalifikacijos tobulinimo įstaigos ir kt.)³³.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuoja atskiri teisės aktai (Švietimo įstatymas, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, Darbo kodeksas, Vyriausybės nutarimai, švietimo ir mokslo ministro įsakymai ir kt.) (žr. 5 priedą).

Detaliau pedagogų kvalifikacijos tobulinimas reglamentuojamas nuostatuose³⁴. Jie patvirtinti 2007 m. ir todėl neatitinka dabartinės situacijos, nes dalies institucijų, kurioms pavestos funkcijos buvo susijusios su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu, nebėra. Pateikiama netiksli informacija apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimo organizavimą ir politikos įgyvendinimą sudaro prielaidas neteisingai ją interpretuoti.

³² Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 56 str. 1 d. 1, 2 ir 14 p.

³³ Ten pat, 23 str. 5 d., 51 str. 2 d. 5 p.

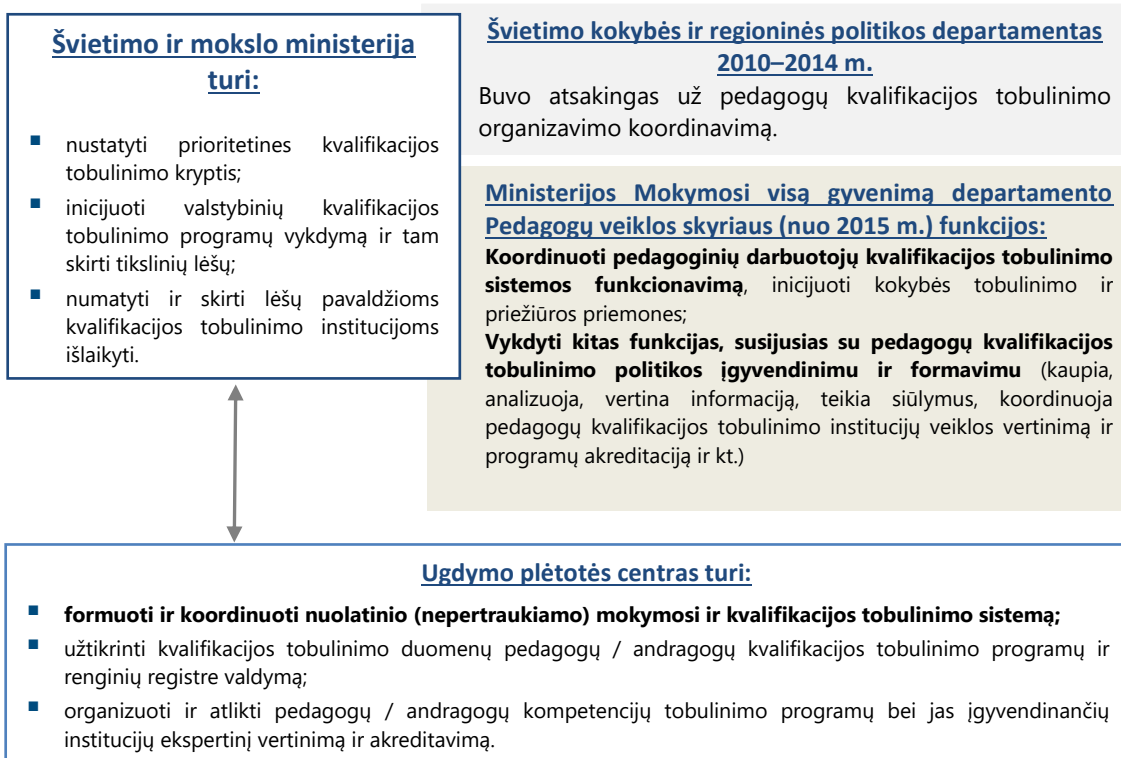
³⁴ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-03-29 įsakymas Nr. ISAK-556 „Dėl Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų patvirtinimo“.

Švietimo ir mokslo ministro įsakymu³⁵ nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. įkurtas Ugdymo plėtotės centras reorganizavus Pedagogų profesinės raidos centrą, Švietimo plėtotės centrą, Mokytojų kompetencijos centrą, Lietuvos suaugusiųjų švietimo ir informavimo centrą, tačiau Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo nuostatose tai neatsispindi. Ugdymo plėtotės centras neperėmė visų šių reorganizuotų institucijų funkcijų, pvz., vykdyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo kokybės stebėseną.

Ministerijai pavaldžiai nacionalinei valstybinei švietimo pagalbai mokiniui, mokytojui, mokyklai teikiančiai švietimo įstaigai – Ugdymo plėtotės centrui nuo 2009 m. pavesta formuoti ir koordinuoti nuolatinio (nepertraukiamo) mokymosi ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą³⁶.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo politiką ir sistemą formuojančios ir koordinuojančios institucijos ir jų funkcijos pateikiamos 1 pav.

1 pav. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo politiką ir sistemą formuojančios ir koordinuojančios institucijos ir jų funkcijos

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus

Nepaisant to, kad ministerija atsakinga už politikos įgyvendinimą ir koordinavimą pedagogų kvalifikacijos tobulinimo srityje, iki 2015 m. nebuvo padalinio, atsakingo už visos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos koordinavimą. Vienam iš ministerijos padalinių buvo paskirta koordinuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo organizavimą. Ministerijos duomenimis, buvo bendradarbiaujama su Ugdymo plėtotės centru, planuojant svarbiausias šios srities veiklas, t. y. organizuotas švietimo centrų akreditavimo procesas, atestacijos (mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų ir vadovų) procesų užtikrinimas, konsultantų (mokytojų praktinės veiklos vertintojų, vadybos ekspertų ir švietimo centrų akreditavimo ekspertų) rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas

³⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009-06-30 įsakymas Nr. ISAK-1358 „Dėl Švietimo plėtotės centro, Mokytojų kompetencijos centro ir Pedagogų profesinės raidos centro reorganizavimo“, 1 p.

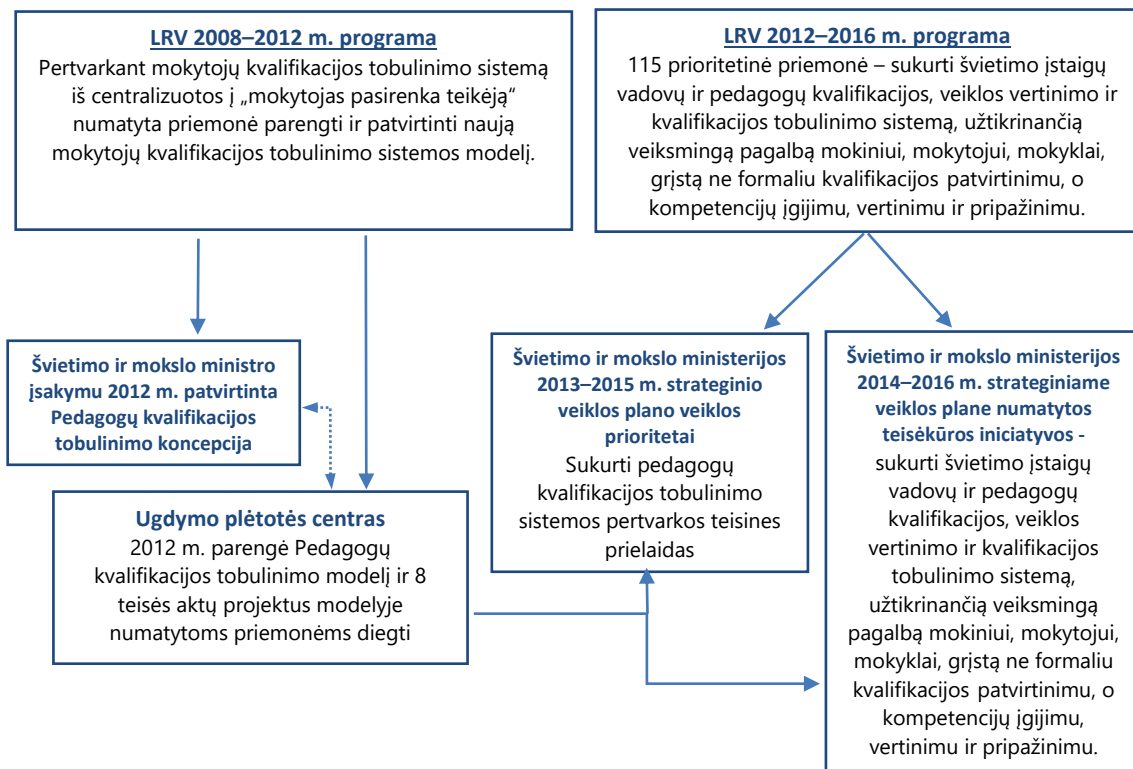
³⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-02-15 įsakymas Nr. V-243 „Dėl Ugdymo plėtotės centro nuostatų“.

(pagal finansines galimybes ir savivaldybių poreikius) bei savivaldybių švietimo skyrių specialistų kvalifikacijos tobulinimas.

Tik nuo 2015 m. ministerijoje įsteigtas Mokymosi visą gyvenimą departamento Pedagogų veiklos skyrius, kuriam pavestos funkcijos yra susijusios su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo politikos įgyvendinimu ir formavimu.

Audituojamu laikotarpiu pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema buvo formuojama pagal dviejų Vyriausybės programas, kurių nuostatos numatė skirtingas kryptis šios sistemos funkcionavimui (žr. 2 pav.).

2 pav. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos kūrimo procesas

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus

15-osios Vyriausybės (2008–2012 m.) ir ministerijos formuojama politika rėmėsi liberaliu, rinkos dėsniais remiamu požiūriu, todėl ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimą buvo siekiama decentralizuoti, suteikti savivaldybėms ir mokykloms savarankiškumą, siekta pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėjų įvairovės, didesnio skaičiaus ir t. t. Minėtos Vyriausybės programos priemonėse buvo numatyta parengti ir patvirtinti naują mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos modelį.

Įgyvendinant 15-osios Vyriausybės programą, 2012 m. patvirtinta Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija³⁷, kurios kaip teisės akto paskirtis – nustatyti tam tikras būsimo teisinio reguliavimo gaires. Audituojamu laikotarpiu nebuvo pakeisti ar priimti atitinkami teisės aktai. Taigi šiuo metu nevykdomi koncepcijoje numatyti procesai, jų kryptys, tikslai ir uždaviniai.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelį ir 8 teisės aktų projektus modelyje numatytiems priemonėms diegti 2012–2015 m. parengė Ugdymo plėtotės centras įgyvendindamas ES

³⁷ Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-05-30 įsakymu Nr. V-899.

struktūrinių fondų lėšomis finansuotą trijų dalių projektą „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“.

Ministerijos teigimu, Ugdymo plėtotės centro parengti 8 teisės aktų projektai šiuo metu vis dar yra tobulinami, svarstomi ir kiti sprendimai, teisės aktų projektai, gairės dėl pedagogų rengimo, atestacijos ir kvalifikacijos tobulinimo sistemos, kadangi 16-osios Vyriausybės programos nuostatos numato kitokį požiūrį į pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą.

LR Vyriausybės 2012–2016 m. programos įgyvendinimo prioritetinėse priemonėse viena iš priemonių numatyta iki 2014 m. IV ketvirčio sukurti švietimo įstaigų vadovų ir pedagogų kvalifikacijos, veiklos vertinimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemą, užtikrinančią veiksmingą pagalbą mokiniui, mokytojui, mokyklai, grįstą ne formaliu kvalifikacijos patvirtinimu, o kompetencijų įgijimu, vertinimu ir pripažinimu³⁸.

Ministerija 2013–2015 m. ir 2014–2016 m. strateginiuose veiklos planuose³⁹ numatė sukurti kvalifikacijos tobulinimo sistemos pertvarkos teises prielaidas ir švietimo įstaigų vadovų ir pedagogų kvalifikacijos, veiklos vertinimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemą, užtikrinančią veiksmingą pagalbą mokiniui, mokytojui, mokyklai, grįstą ne formaliu kvalifikacijos patvirtinimu, o kompetencijų įgijimu, vertinimu ir pripažinimu.

Taip iškyta rizika, kad 2012–2016 m. Vyriausybės programos nuostata, kuria siekiama sukurti švietimo įstaigų vadovų ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, laiku nebus įgyvendinta, nors pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelio ir aštuonių teisės aktų projektų parengimas kainavo 99,8 tūkst. Eur ES struktūrinių fondų lėšų.

Jeigu būtų užtikrintas nuoseklus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo politikos įgyvendinimas ir sukurta veiksminga pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema, užtikrinanti pagalbą mokiniui, mokytojui, mokyklai, būtų sudarytos prielaidos veiksmingam ir rezultatyviam pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įgyvendinimui visais lygmenimis (valstybiniu, savivaldybės ir mokyklos).

1.2. Nesudarytos prielaidos kryptingai ir ambicingai planuoti rezultatyvų pedagogų kvalifikacijos tobulinimą bei vertinti jo poveikį

Siekiant rezultatyvaus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo, svarbu šalies mastu numatyti šios srities prioritetus, kad pedagogų bendruomenė būtų informuojama apie švietimo kaitos kryptis ir galėtų atitinkamai rinktis, kokias kompetencijas tobulinti.

Švietimo įstatymas numato, kad Lietuvos švietimo politikos prioritetai, ilgalaikiai švietimo tikslai, švietimo turinio kaitos kryptys, finansavimo prioritetai nustatomi Valstybinėje švietimo strategijoje⁴⁰. Pagrindinis planavimo dokumentas, kuriuo turi būti vadovaujasi priimant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas, yra Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“.

³⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-03-13 nutarimas Nr. 228 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių patvirtinimo“, 115 p.

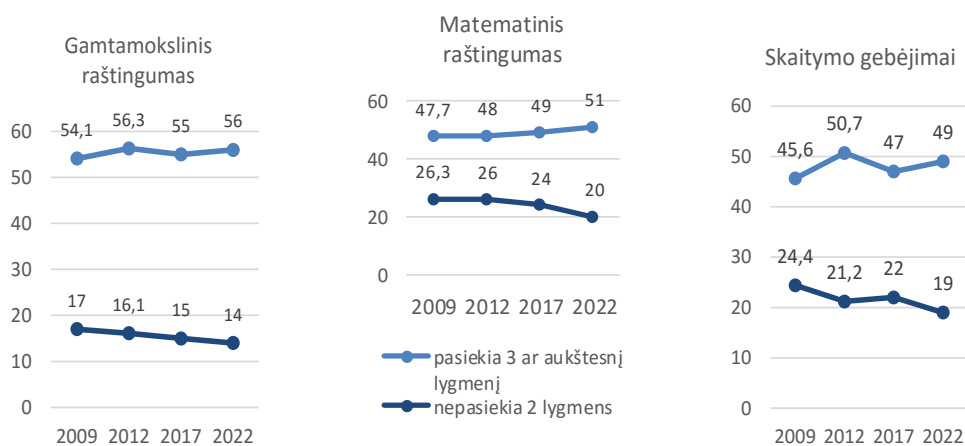
³⁹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-03-02 įsakymas Nr. V-371 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2012–2014 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013-06-03 įsakymas Nr. V-467 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2013–2015 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 54 str. 2 d.

Pagrindinis Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos strateginis tikslas – paversti Lietuvos švietimą tvariu pagrindu valstybės gerovės kėlimui, veržliam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, valstybės ir pasaulio ateitį⁴¹. Šiam tikslui pamatuoti numatyti vertinimo rodikliai orientuoti ir į mokinių pasiekimų lygį. Strategijoje numatyti siektini rodikliai susiję su mokinių pasiekimais nėra pakankamai ambicingi, nes 2017 m. ir 2022 m. siekiniai palyginti nedaug skiriasi nuo jų būklės 2009 m. (žr. 6 priedą). PISA tyrimas 2012 m. parodė, kad kai kuriuos siektinus rodiklius šalis sugebėjo pasiekti, bet ši pažanga netenkina švietimo bendruomenės ir visuomenės lūkesčių⁴² (žr. 3 pav.). Lietuvos mokinių pasiekimų lygis vis dar yra žemesnis negu EBPO šalių vidurkis.

3 pav. PISA tyrimo 2012 m. rezultatai ir Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos siekiniai (mokinių, pasiekiančių bent 3 (iš 6) pasiekimų lygmenį, ir mokinių, nepasiekiančių 2 (iš 6) lygmens*, dalis (proc.)

*Pasiektas 2-asis lygmuo liudija įgytus minimalius gebėjimus, būtinus visapusiame dalyvavimui šiuolaikinėje visuomenėje.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PISA 2012 m. tyrimo ataskaitas ir Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos duomenis.

Pirmas strategijos tikslas numato pasiekti tokį pedagoginių bendruomenių lygį, kai jų daugumą sudaro apmąstantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys profesionalūs mokytojai ir dėstytojai⁴³. Šiam tikslui pasiekti numatyti vertinimo rodikliai nėra tiesiogiai susieti su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įgyvendinimu ir rezultatu (pavyzdžiui, vyrų mokytojų, dirbančių pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, dalis, mokytojų, patenkintų savo darbu, indeksas balais, 30–49 metų amžiaus mokytojų dalis ir kt.), todėl nepadės veiksmingai siekti pagrindinio strateginio tikslo ir siektinų rodiklių, susijusių su mokinių pasiekimų lygiu, gerinimo.

Ministerija yra įpareigota⁴⁴ nustatyti prioritetines pedagogų kvalifikacijos tobulinimo kryptis, kurios ministro įsakymu⁴⁵ patvirtintos tik 2015 m. Patvirtinti Mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų ir mokyklų vadovų nacionaliniai kvalifikacijos tobulinimo 2015–2016 metų prioritetai:

⁴¹ Lietuvos Respublikos Seimo 2013-12-23 nutarimas Nr. XII-745, 10 p.

⁴² Švietimo problemos analizė: Kaip pagerinti mokinių pasiekimus? PISA tyrimo įžvalgos ir Europos šalių patirtis. 2014 m. spalio, Nr. 8 (113).

⁴³ Lietuvos Respublikos Seimo 2013-12-23 nutarimas Nr. XII-745, 13.1 p.

⁴⁴ Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 8.1. p.

1. Pedagogų profesinių kompetencijų stiprinimas ir tobulinimas, orientuojantis į XXI a. reikalingas kompetencijas, kūrybiškumo ugdymą, tarpdalykines sąsajas, kompleksišku tikrovės reiškinį pažinimą, problemų sprendimą, mokomuosius tyrimus ir kitas tarpdalykines inovacijas;
2. Pedagogų kompetencijų ugdymas perteikiant pilietinio, teisinio švietimo, nacionalinio saugumo, medijų informacijos analizės temas;
3. Pradedančių mokytojų kompetencijų tobulinimas ir sisteminga pagalba profesinės karjeros pradžioje, pradedančių mokytojų mentorių rengimas, pedagoginių kompetencijų suteikimas į mokytojo profesiją ateinantiems asmenims, neturintiems reikiamo pasirengimo;
4. Profesijos mokytojų kompetencijų tobulinimas sektoriniuose centruose ir inovatyviose įmonėse.

Šiems prioritetams įgyvendinti nenumatytas įgyvendinimo mechanizmas ar priemonių planas. Nenumatyta, kaip laikytis šių prioritetų ir kaip derinti įgyvendinimą visais lygmenimis (valstybės, savivaldybės ir mokyklos), neįvardytos už įgyvendinimą atsakingos institucijos, nenumatyti siektini rodikliai ir kitos priemonės, sudarančios prielaidas rezultatų jį įgyvendinimui. Todėl šie prioritetai numatytu laikotarpiu gali būti neįgyvendinti.

Pagrindiniame planavimo dokumente – Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ siekiama pažangaus ir į rezultatus orientuoto valdymo⁴⁶. Todėl siekiant priimti įrodymais grįstus sprendimus svarbu yra vertinti poveikį vykdomos veiklos, taigi ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo.

Šiuo metu pedagogų kvalifikacijos tobulinimas orientuotas į formalų kvalifikacijos tobulinimo pripažinimą ir nevertinamas jų kvalifikacijos tobulinimo poveikis. Nenumatyta, kaip vertinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo pažangą, kurie vertinimo rodikliai geriausiai atspindėtų šį pokytį ir poveikį, kuris gali būti ilgalaikis ir trumpalaikis.

Jeigu laiku ir tinkamai būtų planuojamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimas tvirtinant nacionalinius prioritetus, numatant visas reikalingas priemones rezultatų jį įgyvendinimui, poveikio vertinimui, būtų priimami įrodymais grįsti sprendimai, numatomi ambicingesni strateginiai tikslų siekiniai, tikslingiau formuojama ir rezultatų jį įgyvendinama šios srities politika.

1.3. Neišsamus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų ir jų įgyvendinimo teisinis reglamentavimas

Kvalifikacijos tobulinimo programą įgyvendina švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka akredituotos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos⁴⁷. Siekiant kokybės, Ugdymo plėtotės centras yra atsakingas už pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų ir programų akreditavimą⁴⁸. Audituojamu laikotarpiu minėtas programą vykdė 64 akredituotos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos (2016 m. sausio 1 d. buvo 66)⁴⁹.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015-03-05 įsakymas Nr. V-448 (2015-08-15 įsakymo Nr. V-898 redakcija) „Dėl mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų ir mokyklų vadovų nacionalinių kvalifikacijos tobulinimo prioritetų patvirtinimo“.

⁴⁶ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012-05-15 nutarimu Nr. XI-2015, 21 p.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 23 str. 5 d.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-02-15 įsakymas Nr. V-243 „Dėl Ugdymo plėtotės centro nuostatų“, 11.5 p.

⁴⁹<http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/institucijos/Akredituoti-instituciju-sarasas-2016.pdf>

Akredituoti teikiamos nacionalinio lygio, institucinio lygio ir vykdomos ne Lietuvos Respublikos teritorijoje programos. Programų akreditavimo paskirtis – atrinkti inovatyvias, valstybinę švietimo politiką ir jos įgyvendinimo strategiją atliepiančias mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programas, jas įvertinti ir akredituoti, taip skatinant veiksmingai panaudoti kvalifikacijai tobulinti skirtas valstybės biudžeto lėšas ir teikti kokybiškas kvalifikacijos tobulinimo paslaugas⁵⁰.

Akredituojamos programos turi atitikti ministerijos nustatytus prioritetus, kurie iki 2015 m. patvirtinti nebuvo, todėl valstybinio mastu nebuvo nustatytas aiškus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų poreikis ir kryptys.

Iš viso akredituota 12 nacionalinio lygio, 494 institucinio lygio (26 akreditavo Ugdymo plėtotės centras, 468 akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų (tiek jų akredituota 2015 I pusmetį), 45 vykdomos ne Lietuvos Respublikos teritorijoje programos, skirtos bendrojo ugdymo pedagogams (žr. 7 priedą).

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo procedūras, jų reikalavimus, programų akreditavimo finansavimą reglamentuoja Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas⁵¹. Aprašas patvirtintas 2007 m., jis neatitinka dabartinės realios situacijos, nes jame numatyta institucija, organizuojanti ir vykdanči programų akreditavimą – Mokytojų kompetencijos centras – nuo 2009 m. reorganizuota.

Be to, apraše nėra apibrėžti nacionalinio lygio pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programos rengėjai ir vykdytojai, neregamentuota atsakomybė už jų įgyvendinimą ir pan. Audituojamu laikotarpiu buvo akredituota 12 nacionalinių programų, skirtų bendrojo ugdymo pedagogams. Ugdymo plėtotės centras nustatė, kad 2014 m. akredituotas nacionalines programas vykdė tik 11 (iš 64) akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų. Neaišku, ar nacionalinių programų įgyvendinimui turi teikti prioritetą pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos ir patys pedagogai.

Nėra apibrėžtos ir išaiškintos kursų ir vykdomos ne Lietuvos Respublikos teritorijoje programos, jų paskirtis, įgyvendinimo svarba, trukmė, kuriam programų lygiui (nacionaliniam ar instituciniam) jos priskirtinos. Kursų išaiškinimas pateikiamas Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose⁵², – švietimo ir mokslo ministro nustatytas privalomas kvalifikacijos tobulinimo renginys. Šiuos kursus pedagogai privalo išklausti norėdami dirbti tam tikrą darbą (pvz.: specialiosios pedagogikos ir psichologijos kursai, pedagoginių psichologinių žinių kursai). Ugdymo plėtotės centras tokius kursus traktuoja kaip nacionalinio lygio programas.

Siekiant sukurti veiksmingą pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą ir užtikrinti rezultatų jos įgyvendinimą, reikėtų detaliai apibrėžti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų pobūdį (nacionalinė, institucinė ir kt.) ir jų įgyvendinimą, numatyti poreikį ir periodiškai atlikti jų įgyvendinimo stebėseną (ar parengtos programos įgyvendinamos ir koku mastu, kas jas renka, kokios jų neįgyvendinimo priežastys, koks jų poveikis ir pan.).

⁵⁰ Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas, 3 ir 24.1 p.

⁵¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-11-23 įsakymu Nr. ISAK-2275.

⁵² Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 2 p.

1.4. Nenumatyta, kaip pedagogų kvalifikacijos tobulinimas turėtų būti veiksmingai derinamas su kitomis pagalbos mokytojui ir mokyklai priemonėmis

Švietimo įstatymas numato, kad mokyklai ir mokytojui padedama tobulinti veiklą, siekti geresnės švietimo kokybės konsultuojant, atliekant mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą, sudarant sąlygas mokytojams tobulinti kvalifikaciją⁵³.

Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros duomenimis, iki 2014 m. savivaldybėse įvertinta vidutiniškai apie 40,6 proc. bendrojo ugdymo mokyklų, todėl ne visoms savivaldybių mokykloms ir pedagogams iki šiol buvo užtikrinta pagalba tobulinant veiklą. Išorinio vertinimo tikslas – skatinti mokyklas tobulėti siekiant geresnės ugdymo (-si) kokybės ir geresnių mokinių pasiekimų, tačiau nėra numatyta, kaip planuojant ir įgyvendinant pedagogų kvalifikacijos tobulinimą turėtų būti atsižvelgta į nustatytus vertinimo rezultatus, todėl Švietimo įstatyme įvardytos pagalbos mokytojui ir mokyklai priemonės gali būti vykdomos nerezultatyviai.

Pedagogų ir mokyklų tobulėjimo aspektus rodo ir mokinių pasiekimų tyrimai (nacionaliniai (valstybinių brandos egzaminų ir pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo rezultatai, standartizuoti testai ir kt.), tarptautiniai mokinių pasiekimų ir pažangos tyrimai (EBPO PISA, TIMSS), į kurių rezultatus galima būtų orientuotis nustatant kvalifikacijos tobulinimo poreikį.

Pavyzdys

Nacionalinis egzaminų centras 2014 m. atlikdamas Nacionalinius mokinių pasiekimų tyrimus rekomendavo:

- kelti pradinio ugdymo mokytojų kvalifikaciją ir padėti geriau pritaikyti praktinio matematikos taikymo gebėjimų ugdymo, mokinių informacijos radimo gebėjimų ugdymo, grupinio darbo organizavimo, kompiuterių taikymo matematikos mokymui ir mokymuisi metodus;
- mokyti mokytojus formuojamojo vertinimo, klausinėjimo, „matomo mokymosi“ technikų, aukštesniojo lygmens mąstymo gebėjimų ugdymo technikų, kad gerėtų mokinių matematikos mokymosi gebėjimai.

Nėra sistemos, kaip nustatytų rezultatų pagrindu būtų imtasi priemonių planuoti ir įgyvendinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą visais lygmenimis (valstybiniu, savivaldybės ir mokyklos).

Jeigu būtų numatyta, kaip pedagogų kvalifikacijos tobulinimas turėtų būti derinamas su kitomis Švietimo įstatyme įvardytomis pagalbos mokytojui ir mokyklai priemonėmis (konsultuojant, atliekant mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą), nacionaliniais bei tarptautiniais mokinių pasiekimų tyrimais (valstybinių brandos egzaminų ir pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo rezultatai, standartizuoti testai, EBPO PISA, TIMSS ir kt.), visos pagalbos priemonės būtų vykdomos rezultatyviau.

⁵³Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 23 str. 1, 2 d.

1.5. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas finansuojamas nesant aiškios sistemos ir neorientuotas į rezultatą

Siekiant tikslingai panaudoti lėšas ir pasiekti tikslus, svarbu nustatyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo prioritetus ir poreikį, atitinkamai su tuo sieti finansavimą.

Savivaldybių duomenimis bendrojo ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimui 2012–2014 m. panaudota 4 447,4 tūkst. Eur valstybės biudžeto (mokinio krepšelio) lėšų, ministerijos duomenimis įgyvendinant ES paramos 2007–2013 m. projektus – 66 110,0 tūkst. Eur.

Valstybės lygmeniu informacija sistemingai renkama tik apie valstybės biudžeto (mokinio krepšelio ir kt.) ir ES paramos lėšas (žr. 8 priedą), nors Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose⁵⁴ numatyti ir kiti šios srities finansavimo šaltiniai (pvz.: savivaldybių biudžetų lėšos, juridinių ar fizinių asmenų, kvalifikacijos tobulinimo renginių dalyvių lėšos).

Ministerija sistemingai nerenka duomenų apie savivaldybės ir kitas panaudotas lėšas pedagogų kvalifikacijos tobulinimui ir jų nesistemina, todėl apklausėme visas savivaldybes ir akredituotas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigas. Įstaigų pateiktais duomenimis, be mokinio krepšelio lėšų, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo organizavimui, projektų vykdymui ir kt. buvo panaudotos savivaldybių biudžetų, valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų lėšos, taip pat asmeninės pedagogų lėšos tobulinant kvalifikaciją (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimui panaudotos lėšos savivaldybėse ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose 2012–2014 m., tūkst. Eur

	Savivaldybės biudžeto lėšos	Valstybės biudžeto lėšos (ne mokinio krepšelio)*	ES struktūrinių fondų ar kitų projektų lėšos*	Pedagogų asmeninės lėšos
Savivaldybių duomenys	818,1	138,6	330,4	
Akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų duomenys	3772,4	376,5	4205,1	648,7

* Nurodytos lėšos yra pedagogų kvalifikacijos tobulinimui panaudotų ES paramos lėšų (66 110,0 tūkst. Eur) dalis.

Šaltinis – Valstybės kontrolė, savivaldybių ir akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų duomenimis

Audituojamu laikotarpiu viena iš ministerijos funkcijų buvo koordinuoti 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšomis vykdomų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo projektų įgyvendinimą.

Pagal 13 priemonių finansuoti 95 projektai. Buvo vykdyti valstybiniai pedagogų kvalifikacijos tobulinimo projektai, kurių pareiškėjai ar vykdytojai yra ministerijai pavaldžios institucijos ir aukštosios mokyklos, ir konkurso būdu atrinkti projektai, kurių vykdytojai – įvairios įstaigos (švietimo centrai, aukštosios mokyklos, VŠĮ, asociacijos ir kt.). Jie vykdyti 2009–2015 m.

ES paramos 2007–2013 m. finansavimo laikotarpio deklaruotinos lėšos pedagogų kvalifikacijos tobulinimui buvo 110 767,0 tūkst. Eur (iš jų 18 358,3 tūkst. Eur, arba 17 proc., infrastruktūros

⁵⁴ Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 21 p.

projektams). Audituojamu laikotarpiu panaudota 66 110,0 tūkst. Eur. Finansuotos su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu susijusios veiklos pateiktos 9 priede.

Valstybinių projektų vykdytojai (Ugdymo plėtotės centras, Nacionalinis egzaminų centras, Švietimo aprūpinimo centras, Švietimo informacinių technologijų centras ir Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras) įgyvendino 42 projektus, siekta kurti, tobulinti, diegti įvairias sistemas, ugdyti tam tikras pedagogų kompetencijas („Besimokančių mokyklų tinklai“, „Lyderių laikas“ ir „Lyderių laikas 2“, „Alternatyvus ugdymas“, „Kūrybinės partnerystės“ ir kt.).

Vykdamas konkurso būdu atrinktus projektus (53 vnt.) audituojamu laikotarpiu panaudota apie 10,0 mln. Eur. Projektų tikslas buvo sukurti inovatyvius švietimo būdus, ugdymo formas, kompleksinę inovatyvią mokymo sistemą, mišrų mokymosi modelį įdiegti kai kuriose bendrojo ugdymo įstaigose ir kt. Šiuose projektuose kvalifikacijos tobulinimo veiklos buvo tik sudėtinė viso projekto veiklų dalis. Kiek skirta lėšų kvalifikacijai – nenurodyta, nes pagrindinis projektų tikslas nebuvo jos tobulinimas, tai buvo konkrečios bendrojo ugdymo srities tobulinimas (pvz., tobulinti brandos egzaminų sistemą).

Siekiant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų kokybės, yra akredituojamos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos. Nuo 2011 metų Švietimo įstatyme⁵⁵ numatyta, kvalifikacijos tobulinimo programą įgyvendina akredituotos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos. Rengiant ES lėšomis finansuotų projektų sąlygas ši įstatymo nuostata dar negaliojo, todėl kvalifikacijos tobulinimo programą iš ES struktūrinių fondų lėšų įgyvendino ne tik akredituotos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos. Kiek projektų įgyvendino neakredituotos įstaigos, kurios organizavo renginius pedagogams, ir kiek lėšų jos panaudojo, duomenų nepateikta.

Pasibaigus ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotų projektų įgyvendinimui, ne visada užtikrinamas veiklų tęstinumas. Pavyzdžiui, dalis mokyklų, įdiegusių alternatyviojo ugdymo modelius, dalyvavusių projekte „Besimokančių mokyklų tinklai“, teigė nebetęsiančios pradėtų veiklų, nes tam neskiriama lėšų. Šio projekto tęstinumą bandyta užtikrinti 2012 m. parengus ir akreditavus nacionalines pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas (BMT2-BMT modelio kūrimo programa, BMT1 tinklų kūrimo vietose programa), tačiau informacija apie jų įgyvendinimą šalies mastu nežinoma. Todėl poveikio tvarumo užtikrinimui svarbu atrasti ir kitų, ne ES struktūriniais fondais paremtų, finansavimo šaltinių⁵⁶.

ES struktūrinės paramos žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimo ataskaitoje⁵⁷ pažymima, kad:

- dalis poveikio konteksto rodikliams (pvz.: investicijos į infrastruktūrą, pedagogų kvalifikacijos kėlimą) bus tvari vidutiniu laikotarpiu – 3–5 metus, kol reikės iš naujo investuoti į infrastruktūrą, pedagogų gebėjimus. Priemonių, tiesiogiai nukreiptų į inovatyvių metodų diegimą ar darbą su riziką patiriančiais vaikais, tvarumas bus itin trumpalaikis. Į šio tipo veiklas investuoti reikia nuolat, nes pagrindinė paramos gavėjų grupė yra kasmet atsinaujinanti;
- sukurto poveikio tvarumas turėtų būti užtikrinamas nacionalinėmis (pvz.: visuotinių informacinių sistemų, infrastruktūros palaikymo atveju), savivaldos (pvz.: investicijų į mokyklų atnaujinimą, mokymosi įrangos pirkimo atveju) ar asmeninio lygmens (pvz.: asmeninis pedagogų interesas investuoti į tolesnį savo kvalifikacijos tobulinimą) priemonėmis.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 23 str. 5 d.

⁵⁶ Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas. Galutinė vertinimo ataskaita 2015 m. „BGI Consulting“.

⁵⁷ Ten pat.

2014–2020 m. programavimo laikotarpiu, atsižvelgiant į mokinių pasiekimų ir mokyklų pažangos vertinimo rezultatus, numatoma remti kryptingas valstybės institucijų, savivaldybių ir mokyklų bendruomenių pastangas gerinti mokinių pasiekimus, pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą tikslingai susieti su konkrečių mokyklų ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų poreikiais ir planais, skatinti pedagogų tarpusavio pagalbą ir keitimąsi gerąja praktika, socialinių pedagogų, psichologų ir specialiųjų pedagogų kvalifikacija⁵⁸. Ministerijos duomenimis, pagal keturias priemones planuojama finansuoti ir su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu susijusias veiklas, kurių įgyvendinimui planuojama 8 688,0 tūkst. Eur.

Siekiant, kad lėšos būtų panaudojamos rezultatyviai, reikėtų užtikrinti, kad lėšos naujuoju laikotarpiu būtų skiriamos įvertinus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį, o reikiama informacija apie jų panaudojimą būtų kaupiama ir vertinama laiku. Be to, siekiant kokybės reikėtų užtikrinti, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugas teiktų tik akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos.

Valstybės biudžeto lėšomis pedagogų kvalifikacijos tobulinimas finansuojamas skiriant mokinio krepšelio lėšų kaip valstybės biudžeto specialiąją tikslinę dotaciją savivaldybių biudžetams. Metodikoje⁵⁹ audituojamu laikotarpiu mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti rekomenduota skirti 5,5 Eur vienam sutartiniam mokiniui per metus (nuo 2015 m. – 5,53 Eur).

Nustatėme, kad savivaldybių mastu panaudojama apie 60 proc. rekomenduojamos lėšų sumos bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui (žr. 2 lentelė).

2 lentelė. Mokinio krepšelio lėšų, skirtų bendrojo ugdymo mokyklų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui, panaudojimas savivaldybėse (tūkst. Eur) 2012–2014 m.

Metai	Pagal mokinio krepšelio metodiką priklausančios lėšos mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti	Skirta	Panaudota nuo pagal mokinio krepšelio metodiką priklausančių lėšų mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti
2012	2395,1	1 763,4	1 434,6 (60 proc.)
2013	2329,3	1 744,4	1 394,5 (60 proc.)
2014	2242,0	1 890,1	1 618,3 (72 proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė savivaldybių duomenimis

Mokykloms suteikta galimybė nepanaudoti visų pagal Mokinio krepšelio metodiką priklausančių lėšų. Iki 2012 m. pedagogų kvalifikacijos tobulinimui mokyklos turėdavo panaudoti ne mažiau kaip 60 proc. metodikoje⁶⁰ rekomenduojamos skirti mokinio krepšelio lėšų sumos, nuo 2012 m. mokykloms suteikta galimybė pačioms nuspręsti, kiek lėšų skirti pedagogų kvalifikacijos tobulinimui⁶¹. Nuo 2013 m. tam skirtą mokinio krepšelio dalį mokyklos gali panaudoti savo nuožiūra, tačiau skirti ne mažiau 40 proc. nurodytos rekomenduojamos lėšų sumos. Mokyklų lėšų panaudojimą kontroliuoja jų steigėjas – savivaldybės. Jos kasmet atsiskaito ministerijai.

2014 m. dalis (17 proc.) savivaldybių nesilaikė metodikos ir panaudojo mažiau nei 40 proc. nurodytos rekomenduojamos lėšų sumos. Ministerijos duomenimis, jokių konkrečių priemonių nebuvo imtasi,

⁵⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos informacija. Prieiga per internetą: <https://www.smm.lt/web/lt/es-parama/20142020-m-es-fondu-investicijos-svietimui-ir-mokslui>.

⁵⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-06-27 nutarimu Nr. 785 (2013-08-28 nutarimo Nr. 790 redakcija) patvirtinta Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodika.

⁶⁰ Ten pat, 2009-12-23 nutarimo Nr. 1748 redakcija, 14 p.

⁶¹ Ten pat, 2011-12-28 nutarimo Nr. 1542 redakcija, 14 p.

kad būtų užtikrintas metodikos laikymasis. Jos aiškinimu, susitikimuose su savivaldybių švietimo padalinių vadovais pabrėžiama, kad lėšos būtų naudojamos pagal paskirtį ir nustatytą minimalų procentą.

Ministerijos duomenimis, mokinio krepšelio lėšos pedagogų kvalifikacijos tobulinimui panaudotos skirtingai: didžioji dalis savivaldybių panaudojo nuo 20 iki 60 proc. skirtų lėšų, tik 2014 m. padaugėjo savivaldybių, panaudojančių daugiau kaip 60 proc. (žr. 3 lentelė).

3 lentelė. 2012–2014 m. pedagogų kvalifikacijos tobulinimui panaudotų mokinio krepšelio lėšų dalis savivaldybėse, proc.

Panaudotų mokinio krepšelio lėšų dalis, proc.	Savivaldybių skaičius		
	2012 m.	2013 m.	2014 m.
80–100 proc.	1	1	5
60–79 proc.	9	11	16
40–59 proc.	25	24	29
20–39 proc.	21	21	10
mažiau nei 20 proc.	4	3	
Iš viso:	60	60	60

Šaltinis – Valstybės kontrolė, Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis

Savivaldybių ir apklaustų mokyklų duomenimis, nepanaudotos mokinio krepšelio lėšos audituojamu laikotarpiu buvo perskirstomos kitoms reikmėms – prekėms įsigyti, darbo užmokesčiui, mokymo priemonėms ir kt. Nepanaudotų lėšų dalis nesutaupoma, t. y. negrąžinama į valstybės biudžetą.

Viena iš mokinio krepšelio lėšų, skirtų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui, nepanaudojimo priežasčių yra ES paramos lėšomis vykdyti projektai ir organizuoti renginiai, kurie mokykloms nekainavo. Taip sudaromos prielaidos šias nepanaudotas lėšas perskirstyti kitoms veikloms.

Jeigu pedagogų kvalifikacijos tobulinimas būtų finansuojamas pagal aiškia sistemą įvertinus jo poreikį, renkant tikslius duomenis apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimui panaudojamas lėšas ir finansavimo šaltinius, pedagogų kvalifikacijos tobulinimą vykdančias įstaigas ir programas, ministerija galėtų tikslingiau formuoti šios srities politiką ir rezultatyviau panaudoti lėšas.

2. AR TINKAMAI ORGANIZUOJAMAS PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMAS

Švietimo pagalbą ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimą įgaliotos organizuoti ir koordinuoti savivaldybės. Jos savarankiškai formuoja neformaliojo švietimo teikėjų tinklą⁶².

Iš viso akredituotos 64 pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos. Siekdamas organizuoti šį kvalifikacijos tobulinimą, 48 savivaldybės įsteigė švietimo centrus (48), visi jie akredituoti. Dvylika savivaldybių tokių įstaigų neturi, todėl daugumoje jų (8, arba 67 proc.) pačios mokyklos organizuoja pedagogų kvalifikacijos tobulinimą. Kitos 16 akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų nėra pavaldžios savivaldybėms.

Laikėmės nuostatos, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas organizuojamas tinkamai, kai sudarytos prielaidos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms ir mokykloms veiksmingai

⁶² Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija, 58 str. 1 d. 3 p. ir 2 d.

planuoti, įvertinus poreikį kryptingai ir rezultatyviai įgyvendinti bei vertinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo veiksmingumą.

2.1. Nėra gairių ar rekomendacijų, pagal kurias mokyklos ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos veiksmingai planuotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimą

Vertinome, ar pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos ir mokyklos veiksmingai planuoja pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, vienodais ir tinkamais metodais nustato šį poreikį.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį tirti ir analizuoti numatyta pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijoms⁶³. Siekdami įvertinti, kaip pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijos planuoja šį tobulinimą, apklausėme visas 64 akredituotas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijas ir apsilankėme devynių savivaldybių švietimo centruose ir dviejose kitose pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose.

Pokalbių metu aplankytose pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose ir peržiūrėję dokumentus nustatėme, kad skirtingų įstaigų atliekamas poreikių tyrimas ir analizė skiriasi išsamumu ir pagrįstumu, atliekamas skirtingu periodiškumu. Beveik pusė jų (31, arba 48 proc.) šiuos tyrimus atlieka vieną kartą per metus, 13 (20 proc.) – du ir daugiau kartų per metus, kitos (20, arba 31 proc.) atlieka nuolat per mokslo metus.

Šių institucijų duomenimis, populiariausias būdas atlikti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikių tyrimą ir analizę yra apklausti pedagogus pateikiant anketas. Jų nuomone, siekiant nustatyti tikrąjį poreikį, nepakanka tik apklausti pedagogus ir anketų pagrindu atlikti analizę (tai patvirtina ir mokslininkų išvados)⁶⁴. Todėl kai kurios pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos analizuoja mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo rezultatus ir rekomendacijas, standartizuotų testų rezultatus ir kt. duomenis, turinčius įtakos poreikio nustatymui, bendrauja su mokyklų vadovais ir teigia, kad turėtų būti stiprinamas bendradarbiavimas su mokyklomis, siekiant tiksliau nustatyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius.

Mokykloms taip pat numatyta pareiga tirti ir nustatyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius⁶⁵.

Siekdami įvertinti, kaip mokyklose planuojamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, išsiuntėme klausimynus ir apsilankėme devynių savivaldybių 27-iose bendrojo ugdymo mokyklose (2,25 proc. visų šalies bendrojo ugdymo mokyklų) (žr. 2 priedą). Kalbėjomės su jų vadovais, atsakingais už pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, ir pedagogais. Analizavome mokyklų vidaus dokumentus (strateginius planus, kvalifikacijos tobulinimo planus, tvarkas ir kt.).

Siekiant kryptingai planuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą mokyklose, svarbu tinkamai nustatyti jo poreikį, analizuoti individualius pedagogų ir mokyklos kaip besitobulinančios organizacijos poreikius.

⁶³ Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 13 p.

⁶⁴ Gedvilienė G., Laužackas R., Tūtlys V. Bendrojo ugdymo mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai. Mokslo studija, 2010. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 97 p.

⁶⁵ Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 14 p.

Aplankyty mokyklų duomenimis, jos kasmet nustato pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį, išskyrus vieną: ji poreikį nustato kas dvejus ar trejus metus. Mokyklos tai daro skirtingais būdais, vertina skirtingus dokumentus ir duomenis, galinčius suteikti pagrįstą informaciją.

Šalies mastu sukurta keletas instrumentų (mokyklos įsivertinimas, mokyklos išorinis vertinimas, standartizuoti testai ir kt.), kurių pagrindu galima atlikti mokyklos veiklos analizę, įvertinti mokinių pasiekimus ir atsižvelgiant į tai numatyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį. Tačiau nenustatyta vieninga tvarka, priemonės, metodai ir prioritetai poreikiui mokyklose tirti.

Mokyklose nustatant poreikį atsižvelgiama į skirtingus dokumentus:

- mokyklos veiklos prioritetus (ugdymo proceso tobulinimas, atviros, kultūringos ir saugios mokyklos kūrimas ir pan.);
- individualius pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi poreikius, kurie nustatomi metodinėse grupėse išanalizavus mokytojų veiklos įsivertinimo anketas („Mokytojo ir pagalbos mokiniui specialisto veiklos ir kvalifikacijos tobulinimo savianalizės anketa“) mokslo metų pabaigoje, su vadovu aptariant pedagogo veiklos įsivertinimą, kuris nėra privalomas (atliktas 19-oje aplankyty mokyklų);
- mokinių pasiekimų (standartizuotų testų, bandomųjų egzaminų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo, brandos egzaminų rezultatų) analizę;
- išorės vertinimo išvadas ir rekomendacijas, mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo išvadas ir rekomendacijas.

Visos mokyklos atlieka veiklos kokybės įsivertinimą, tačiau ne visos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį planuoja į tai atsižvelgdamos. 17-oje (iš 27-ių) aplankyty mokyklų planuojant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį buvo atsižvelgta į mokyklos įsivertinimo išvadas ir rekomendacijas. Pavyzdžiui, mokyklos po įsivertinimo rinkosi tobulinti tokias sritis kaip pamokos vadyba, mokinių pažangos vertinimas, gabių mokinių ugdymas ir pan. Kitose į tai nebuvo atsižvelgta.

14-oje (iš 27) aplankyty mokyklų buvo atliktas veiklos kokybės išorės vertinimas, tačiau penkios jų, planuodamos pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, neatsižvelgė į šio vertinimo išvadas ir rekomendacijas, nors išorės vertintojai nustatė, kad kvalifikacijos tobulinimo renginiuose įgytos žinios ir gebėjimai menkai panaudojami pedagoginėje praktikoje, nesistemiškai organizuojama gerosios patirties sklaida – pasidalijimas kursuose ir seminaruose įgytomis žiniomis ir pan.

Kitos devynios mokyklos po išvadų ir rekomendacijų nusprendė tobulinti tokias sritis kaip ugdymo proceso tobulinimas, diferencijuojant ir individualizuojant užduotis mokiniams, šiuolaikinės pamokos organizavimas, bendravimo ir bendradarbiavimo tobulinimas ir kt.

Pavyzdys

Vienoje mokyklų 2011 m. buvo atliktas išorinis vertinimas ir nustatyti šie tobulintini veiklos aspektai: užduočių diferencijavimas ir individualizavimas pamokoje, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas, fiksavimas pamokoje.

Remiantis tuo, kas buvo nustatyta, sudaryti gimnazijos veiklos prioritetai, tikslai ir uždaviniai. Prioritetas: ugdymo ir ugdymosi kokybės gerinimas, kūrybiškumo ugdymas.

Tikslai: tobulinti pamokos vadybą, kurti gabių vaikų ugdymo modelį.

Įgyvendinant tikslą – tobulinti pamokos vadybą, kartu buvo tobulinama ir pedagogų kvalifikacija šioje srityje.

Atsižvelgiant į tai, kad išorinio vertinimo tikslas yra skatinti mokyklas tobulėti siekiant geresnės ugdymo (-si) kokybės ir geresnių mokinių pasiekimų, auditorių nuomone, mokykloms, kuriose

atliktas išorės vertinimas, turėtų būti rekomenduota planuojant pedagogų kvalifikacijos tobulinimą ir prioritetus, atsižvelgti ir į išorinio vertinimo rezultatus. Šią kontrolę turėtų atlikti mokyklos steigėjas.

23 (iš 27) aplankytose mokyklose sudaromi pedagogų kvalifikacijos tobulinimo planai, kurie dažniausiai būna integruoti į mokyklų veiklos programas ar planus. Išanalizavus juo nustatyta, kad numatyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo prioritetai skiriasi pagal išsamumą, o siektini kriterijai organizuojant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo veiklas neorientuoti į rezultatą.

25 (iš 27) mokyklos nurodė, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo prioritetus sieja su mokinių pasiekimais, tačiau tik viena (4 proc.) iš jų pateikė tokius įrodymus.

Pavyzdys

Mokyklos ketvirtokų standartizuotų testų rezultatai parodė, kad mokyklos mokinių skaitymo pasiekimų lygis žemesnis nei kitų miestų mokyklų, todėl mokytojams buvo organizuotas seminaras apie mokinių pradinio skaitymo lygio nustatymą, duomenų rinkimą ir analizę, skaitymo ir teksto suvokimo įgūdžių tobulinimą, strategijos numatymą. Pokytis, ar skaitymo lygis toje mokykloje pagėrėjo, mokytojams patobulinus kvalifikaciją, dar nebuvo vertintas.

Siekiant strateginių švietimo tikslų, susijusių su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu, reikėtų visoms pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms ir mokykloms tinkamai planuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą nustatant jo poreikį, orientuojantis į ugdymo rezultatą, vadovautis vienoda gerąja praktika, priemonėmis ir metodais vertinant patikimus ir informatyvius duomenis.

2.2. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų pasiūla formuojama nepakankamai kryptingai, pedagogai linkę rinktis trumpus vienadienius renginius, vykstančius kuo arčiau mokyklos arba pačioje mokykloje

Įvertinusios pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijos rengia programas.

Siekdami įvertinti, ar pedagogai renkasi siūlomas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas, apklausėme visas 64 akredituotas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigas ir nustatėme, kad tik 14 iš jų visos siūlytos programos buvo pasirinktos. Tinkamai nenustačius poreikio, kasmet nevykdoma vidutiniškai apie 15 proc. siūlomų programų. Pagal siūlomų programų skaičių akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos labai skiriasi (žr. 4 lentelė), todėl ir nepasirinktų, nevykdytų programų skaičius skirtingas. 2012–2014 m. įstaigos nevykdė nuo 1 iki 154 savo siūlomų programų.

4 lentelė. Akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų siūlytų programų skaičius

Siūlytų programų skaičius	Programas siūliusių įstaigų skaičius		
	2012 m.	2013 m.	2014 m.
180 ir daugiau	6	7	7
121–180	13	13	12
61–120	22	21	22
0–60	23	23	23

Šaltinis – Valstybės kontrolė, akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų duomenimis

Apklausę akredituotas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijas ir peržiūrėję atsitiktinės atrankos būdu dalį jų siūlomų programų, nustatėme, kad tarp nepasirenkamų yra programų,

susijusių su mokinių pasiekimų gerinimu ar vertinimu, kurios yra svarbios siekiant strateginių švietimo tikslų (žr. pavyzdį).

Pavyzdys

Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas; Mokykla kaip besimokanti organizacija ir mokyklų tinklo kūrimas; Ugdymo organizavimo sėkmės kriterijai; Mokyklos veiklos įsivertinimas – mokyklos veiklos tobulinimui; Sumažėjęs pažangumas: problemos sprendimo galimybės; Skirtingų gebėjimų vaikų kūrybiškumo lavinimo būdai; Mokinių lietuvių kalbos ir matematikos pasiekimų vertinimas 4 klasėje 2013 m.; Mokinių įsivertinimas ir pasiekimų vertinimas ugdant kompetencijas; Pažangos siekiantis mokymasis ir kt.

Kokybei svarbu, kad programos būtų tinkamos trukmės, kad būtų sudarytos sąlygos suprasti ir net išbandyti praktikoje mokomus dalykus. Daugiau nei pusė akredituotų institucijų organizuotų renginių trukmo 6 val. (žr. 5 lentelė).

5 lentelė. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo renginiai ir jų paklausa

	kursai	seminarai	konferencijos	kiti renginiai	iš viso renginių	iš jų 6 val. trukmės renginiai
Siūlyta renginių iš viso	1 485	24 306	1 712	9 594	37 095	20 360 (55 proc.)
Pasirinkta renginių iš viso	1 435	22 423	1 690	9 703	35 293	20 254 (57,5 proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulintino institucijų duomenis

Reikalavimas akredituoti programas nekeliamas renginiams, kurių trukmė 6 val. Apibendrinti duomenys apie tokių neakredituotų programų skaičių, jų paskirtį ir pan. šalies mastu nerenkami.

Igyvendinant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas, organizuojami įvairūs renginiai (kursai, seminarai, konferencijos, stažuotės ir kt.). Apklaustų akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijų, tyrimų duomenimis⁶⁶, populiariausia pedagogų kvalifikacijos tobulinimo forma yra seminaras. Pedagogai pripažįsta, kad daugiau naudos duoda ilgesni renginiai (pvz., trunkantys ilgiau nei dvi dienas), tačiau apklausiami pedagogai pageidauja ir renkasi trumpus vienadienius renginius, vykstančius kuo arčiau mokyklos arba pačioje mokykloje.

Išnagrinėjus mokyklų vidaus dokumentus nustatyta, kad numatoma teikti prioritetus pedagogams tobulinant kvalifikaciją pagal tam tikrą tvarką, pvz.: tobulinant kvalifikaciją ne darbo metu, nemokamuose kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, renkant kvalifikacijos renginius, organizuojamus rajone, gimnazijoje. Taip ribojamas pedagogų pasirinkimas ir nesudaromos reikalingos sąlygos rezultatavimui ir kokybiškam jų kvalifikacijos tobulinimui. 2013 m. ministro įsakymu⁶⁷ patvirtintas Švietimo įstaigų darbuotojų ir kitų įstaigų pedagoginių darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašas, tačiau, mokyklų nuomone, nesant to paties dalyko pedagogų arba dėl lėšų trūkumo (ypač mažose mokyklose), sklandus pavadavimas tobulinant kvalifikaciją nebus įgyvendintas.

Tyrimų duomenimis⁶⁸, vienos dienos ar kelių valandų trukmės renginiai ir programos neturėtų būti pripažįstami kaip veiksmingas pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, nes nėra pakankamai

⁶⁶ Dr. A. Kalvaitis. Tyrimo ataskaita „Kvalifikacijos tobulinimo paslaugų įtaka praktinei bendrojo ugdymo mokyklos mokytojo veiklai“, 2014 m.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013-12-19 įsakymas Nr. V-1254.

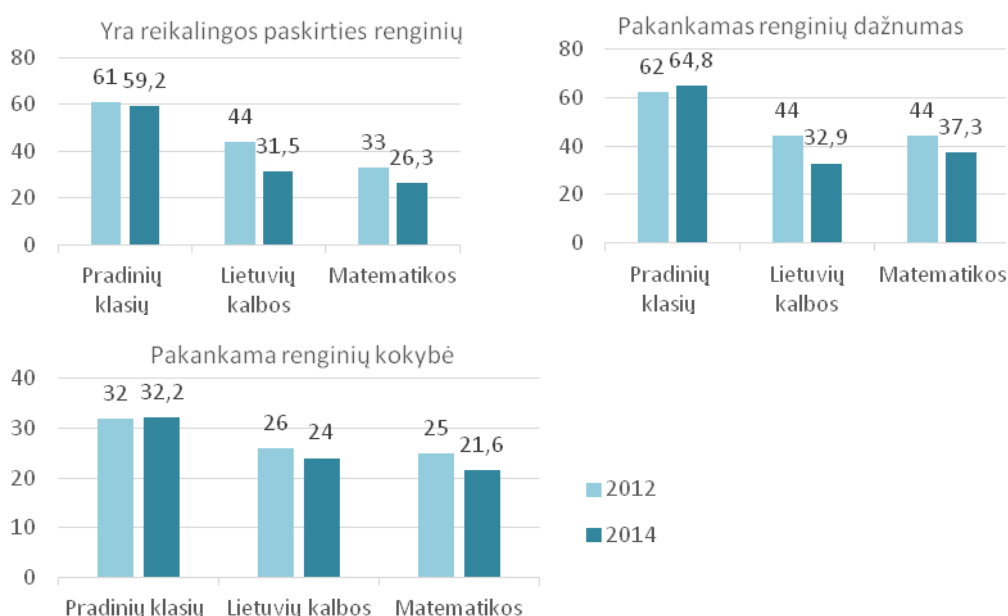
⁶⁸ Dr. A. Kalvaitis. Tyrimo ataskaita „Kvalifikacijos tobulinimo paslaugų įtaka praktinei bendrojo ugdymo mokyklos mokytojo veiklai“, 2014 m.

galimybių įgyti naujų kompetencijų ar veiksmingai tobulinti esamas ir pamatuoti jų poveikį pedagogo darbo rezultatams.

Akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijos, dalyvaudamos Ugdymo plėtotės centro įgyvendinamame projekte „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra (II–III etapas)“, organizavo ir išbandė inovatyvias pedagogų kvalifikacijos tobulinimo formas (mini mokymai, ugdomasis vadovavimas, ilgalaikės ir trumpalaikės stažuotės ir kt.). Pasibaigus projektui, ne visos įstaigos toliau siūlo šias mokymo formas. Pasak apklaustų įstaigų, įtakos turi palyginti didelė jų kaina, įgyvendinančių specialistų trūkumas, be to, inovatyvios pedagogų kvalifikacijos tobulinimo formos nėra įteisintos.

Nacionalinio egzaminų centro duomenimis, atliekant mokinių pasiekimų tyrimus 2012–2014 m. analizuojamas ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo renginių pasiūlos vertinimas. Tyrime dalyvavę 145 mokyklų pradinių ir 148 mokyklų aštuntų klasių lietuvių kalbos ir matematikos pedagogai mano, kad 2014 m., palyginti su 2012 m., šiek tiek sumažėjo reikalingos paskirties kvalifikacijos tobulinimo renginių, jų dažnumas ir kokybė (žr. 4 pav.).

4 pav. Pedagogų, 2012–2014 m. dalyvavusių nacionaliniame mokinių pasiekimų tyrime, nuomonė (proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė 2014 m. nacionalinio mokinių pasiekimų tyrimo duomenimis

ES pripažįstama, kad dauguma dalykų yra daug efektyviau išmokstami neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdu, todėl siekiant skatinti pedagogus tobulinti kvalifikaciją kryptingiau ir rezultatyviau, svarbus ir savarankiškas mokymasis ir tokiu būdu įgyjamos kompetencijos.

Lietuvoje kol kas tik ruošiamasi įteisinti neformaliojo ir savaiminio būdu įgytų kompetencijų pripažinimą. Anot ministerijos, ES paramos 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu numatoma pedagogams sudaryti sąlygas pripažinti neformaliai įgytas kompetencijas.

Audito metu nustatėme, kad 10 (iš 27) aplankytų mokyklų vadovai pedagogų savaiminiu būdu tobulinimui skirtą laiką įskaito kaip pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, tačiau tokiu būdu įgytos kompetencijos nebuvo pripažįstamos.

Siekiant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo rezultatyvumo ir orientuojantis į sumanios visuomenės ugdymą, būtų tikslinga rekomenduoti veiksmingiausias, inovatyvias kvalifikacijos

tobulinimo formas, sudaryti reikalingas jų įgyvendinimo prielaidas, skatinti mokyklas ir pedagogus juos rinktis.

2.3. Nepakankamai vertinamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių veiksmingumas bei įgytų pedagogų kompetencijų pritaikymas praktikoje

Siekiant profesinio tobulėjimo ir pažangos svarbu, kad pedagogai ne tik įgytų reikalingų žinių ir kompetencijų, bet ir taikytų jas praktikoje. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių veiksmingumą, jų poveikį pedagogų darbo kokybei paskirta vertinti akredituotoms pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms⁶⁹.

Reikalavimai ir kriterijai pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programoms pateikiami Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos apraše⁷⁰. Rengiant programą turi būti įvardytos tikėtinos kompetencijos, kurias įgis programą baigęs asmuo, bet nėra reikalavimo įvardyti laukiamą poveikį pedagogo profesinei raidai ir ugdymo rezultatui, patobulinus kompetencijas. Tokia informacija sudarytų prielaidas įvertinti programų veiksmingumą ir jų poveikį.

61 (iš apklaustų 64-ių) pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaiga atsakė, kad vertina programų veiksmingumą pagal jų dalyvių ir lektorių atsiliepimus (po renginio pildomos anketos, apklausama žodžiu, aptariama metodiniuose pasitarimuose), tačiau nevertinamas šių renginių naudingumas ir grįžtamasis ryšys. Kai kurios įstaigos kartu su savivaldybės administracijos švietimo padaliniais atlieka gilesnes analizes ir siekia grįžtamojo ryšio.

Pavyzdys

Kauno pedagogų kvalifikacijos centras atlieka įgyvendintų kvalifikacijos tobulinimo programų įsivertinimą ir kartu su Kauno miesto savivaldybės administracijos švietimo padaliniu aptaria mokyklos veiklos tobulinimo pokyčius, tada įvertinamas ir ilgalaikis vykdytos programos poveikis pedagogų kvalifikacijai.

Apklaustų 64 pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų nuomone, įvardyti arba tikėtis laukiamo programų įgyvendinimo poveikio galima būtų tik iš tęstinių ar ilgesnės trukmės negu 6 val. tobulinimo programų ar renginių. Poveikį pamatuoti yra ar būtų gana sudėtinga, nes nėra ir metodikos, pagal kurią būtų galima tai įvertinti.

Kai kurios apklaustos savivaldybės teigia, kad įvairiais būdais bando vertinti kvalifikacijos tobulinimo renginių įtaką pedagogų darbui: savivaldybių specialistai dalyvauja pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi renginiuose, juos analizuoja ir aptaria su švietimo centrų specialistais, ugdymo įstaigų vadovais pasitarimuose, po renginių vyksta neformalus pokalbiai su renginių dalyviais ir lektorais. Pažangą organizuojant ugdymo procesą, inovatyvių metodų taikymą pamokose ir neformaliajame ugdyme stebi dalyvaujant atvirose mokytojų pamokose ir renginiuose, rajono mokyklų vadovų pasitarimuose analizuojant mokinių pasiekimų rezultatus (pagrindinio ugdymo pasiekimų, valstybinių brandos egzaminų, standartizuotų testų ir kt.).

⁶⁹ Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 13.5 p.

⁷⁰ Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašas, 15 ir 24 p.

Utenos rajono savivaldybės pavyzdžiu galima naudingai įvertinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poveikį ugdymo rezultatams – mokinių pasiekimams.

Pavyzdys

Utenos rajono savivaldybėje 2013 m. vyko ketvirtų ir aštuntų klasių mokinių pasiekimų patikrinimas standartizuotais testais. Rezultatų duomenimis, savivaldybėje buvo kelios didesnės problemos. Pasirinkta problema – žemi mokinių pasiekimai atliekant aukštesnio mąstymo lygio užduotis.

Utenos švietimo centras organizavo mokymų ciklus (3 dienų) visiems testuojamų dalykų pedagogams (pradinių klasių, matematikos, istorijos, lietuvių kalbos). 2015 metų standartizuotų testų rezultatai šioje savivaldybėje labai pagerėjo. Tai rodo testų duomenų ataskaitos, o Nacionalinis egzaminų centras atlieka palyginamąsias analizes.

Kaip pedagogai kvalifikacijos tobulinimo metu įgytas kompetencijas pritaiko praktikoje ir mokinių ugdymo kokybei gerinti, turi analizuoti ir mokyklos⁷¹. Ne visos mokyklos tai atlieka ir ne visos sieja pedagogų kvalifikacijos tobulinimą su ugdymo rezultatu – mokinių pasiekimais ir pažanga.

21-oje iš 27 aplankytų mokyklų vertinamas pedagogo kvalifikacijos tobulinimo metu įgytų žinių pritaikymas praktikoje. Pavyzdžiui, mokyklų vadovai vykdydami ugdymo proceso priežiūrą (stebėdami pamokas, vertindami mokytojo veiklą metodinių grupių ir Mokytojų tarybų posėdžiuose) kartu vertina ir pedagogo kvalifikacijos tobulinimo metu įgytų žinių pritaikymą praktikoje. Pasak mokyklų atstovų, nėra metodikos, kuri padėtų nustatyti, kaip pedagogų tobulinta kvalifikacija paveikė ugdymo rezultatą.

Mokyklose vykdant diagnostinius, standartizuotus testus, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimus, brandos egzaminus ir pan., yra vertinama mokinių pažanga ir pasiekimai. Mokyklos vertina ir mokinių pasiekimų pokytį, tačiau jo nesieja su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu.

Vertinant pedagogų įgytų žinių pritaikymą praktikoje, svarbus ir mokinių bei tėvų vertinimas, tačiau ne visos mokyklos tai atlieka.

Pasak kelių audituotų mokyklų, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poveikį ugdymo rezultatui – mokinių pasiekimams vertina ne tik vadovai, bet ir patys mokiniai, kai kuriais atvejais ir jų tėvai. Vertinimas atliekamas mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo metu „IQES online Lietuva“ įsivertinimo priemone: vykdomos mokinių ir tėvų apklausos, skirtos įvertinti mokyklos veiklos kokybę. Į jas atsako ne visi, be to, pateikiami klausimai nėra tiesiogiai susiję su pedagogų kvalifikacija.

Pavyzdys

Tėvai atsako į klausimus: ar yra patenkinti tuo, kaip mokytojai organizuoja ir veda pamokas; ar mokymasis mokykloje organizuojamas taip, kad atitiktų jų vaiko patirtį, sugebėjimus ir polinkius; ar mokykla suteikia gimtosios kalbos, užsienio, matematikos ir kt. žinių, įgūdžių ir pan.

Mokiniai atsako į klausimus: ar mokytoja(-s) susieja mokomąją medžiagą su kitais mokomaisiais dalykais; ar mokytoja(-s) praktiniais pavyzdžiais iliustruoja pamokose nagrinėjamų temų reikšmę; ar mokytoja(-s) dažnai išmėgina pamokoje ką nors naujo ir pan.

Siekiant, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimą ir jo poveikį ugdymo rezultatams galėtų vertinti ir mokiniai bei tėvai, svarbu, kad dokumentai, susiję su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu

⁷¹ Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, 14.7 p.

(mokyklų veiklos planai, kvalifikacijos tobulinimo tvarkos, prioritetai ir pan.), būtų vieši. Nustatėme, kad ne visi susiję dokumentai ir ne visose mokyklose yra vieši, todėl mokiniai ir jų tėvai neturi visų galimybių įvertinti, ar pedagogai pateisino jų lūkesčius. Toks vertinimas ir dokumentų viešumas skatintų pedagogus rinktis tobulinimo programas atsakingiau.

Jeigu būtų patvirtintos priemonės (rekomendacijos ar gairės), padedančios įvertinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų ir renginių veiksmingumą ir įgytų pedagogų kompetencijų pritaikymą praktikoje, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programose būtų numatytas reikalavimas įvardyti laukiamą įgytų kompetencijų poveikį pedagogo profesinei raidai ir ugdymo rezultatui, būtų sudarytos prielaidos lengviau įvertinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo veiksmingumą siekiant geresnių ugdymo rezultatų, o pedagogai programas galėtų rinktis kryptingiau.

5-ojo audito departamento direktorė

Rasa Gabrilavičienė

Vyriausioji valstybinė auditorė

Agnė Baranauskaitė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos vienas egz. pateiktas Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui.

Auditas atliktas, vykdant 2015-03-02 pavedimą Nr. P-50-3

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Agnė Baranauskaitė (grupės vadovas)

Solveiga Naginevičiūtė

Dana Dudzevičienė

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas“
1 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Siekiant užtikrinti veiksmingą pedagogų kvalifikacijos tobulinimą ir nacionalinių pedagogų kvalifikacijos tobulinimo prioritetų įgyvendinimą, sistemingai tvirtinant vidutinės trukmės ar ilgalaikius nacionalinius šios srities prioritetus numatyti jų įgyvendinimo priemones.	Švietimo ir mokslo ministerijai	Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinti 3 metų prioritetai ir jų įgyvendinimo priemonės.	2016 m. III ketv.
2.	Siekiant, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas būtų įgyvendinamas kryptingai, finansavimą skirti pagal nustatytą pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikį ir prioritetus.	Švietimo ir mokslo ministerijai	Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinta nauja Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų redakcija. Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinta nauja Mokytojo profesijos kompetencijų aprašo redakcija.	2016 m. projektas svarstymui; 2017 m. I pusm. 2016 m. III ketv.
3.	Siekiant veiksmingai didinti pedagogų profesionalumą, rekomenduoti veiksmingiausias pedagogų kvalifikacijos tobulinimo formas.	Švietimo ir mokslo ministerijai	Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinta nauja Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų redakcija.	2016 m. projektas svarstymui; 2017 m. I pusm.
4.	Siekiant rezultatyviau organizuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą:			
4.1.	numatyti, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas būtų derinamas su visomis švietimo įstatyme numatytomis pagalbos mokytojui ir mokyklai priemonėmis (konsultuojant, atliekant	Švietimo ir mokslo ministerijai	Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinta nauja Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui,	2016 m. projektas svarstymui; 2017 m. I pusm.

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą ir sudarant pedagogams sąlygas tobulinti kvalifikaciją);		ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų redakcija.	
4.2.	numatyti kaip panaudoti nacionalinių bei tarptautinių mokinių pasiekimų tyrimų ir kitų galimų tyrimų rezultatus.	Švietimo ir mokslo ministerijai	<p>Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinta nauja Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašo redakcija.</p> <p>Parengti ataskaitą apie švietimo būklę šalyje ir regionuose tema „Mokinių pasiekimai“.</p> <p>Mokinių pasiekimų tyrimų vykdymo ir organizavimo dokumentuose numatyti galimybes suinteresuotiems asmenims naudotis apibendrintais rezultatais.</p>	<p>2016 m. II pusm.</p> <p>2016 m. II pusm.</p> <p>2016 m. II pusm.</p>
5.	Siekiant priimti įrodymais pagrįstus sprendimus:			
5.1.	numatyti vertinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poveikį valstybės, savivaldybės ir mokyklos lygmenimis;	Švietimo ir mokslo ministerijai	Parengtos ir Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtintos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikio nustatymo, planavimo ir poveikio vertinimo rekomendacijos.	2017 m. I pusm.
5.2.	patvirtinti priemones, kurios padėtų šį poveikį įvertinti valstybės, savivaldybės ir mokyklos lygmenimis.	Švietimo ir mokslo ministerijai	Parengtos ir Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtintos priemonės, kurios padės įvertinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poveikį valstybės, savivaldybės ir mokyklos lygmenimis.	2017 m. II pusm.
6.	Siekiant užtikrinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų kokybę, numatyti, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, įgyvendinant ES struktūrinių fondų projektus, teiktų tik akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos.	Švietimo ir mokslo ministerijai	Projektų iš ES SF finansavimo sąlygose, tvirtinamose Švietimo ir mokslo ministro įsakymais, numatyti prievolę pedagogų kvalifikacijos tobulinimo teikėjams, laimėjusiems paslaugų teikimo konkursus,	2016 m.

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			kvalifikacijos tobulinimo programas akredituoti teisės aktų nustatyta tvarka.	
7.	Siekiant, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programos būtų įgyvendinamos kryptingai ir rezultatyviai, išsamiau reglamentuoti visas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas (nacionalinio, institucinio lygio ir kt.), jų įgyvendinimą ir stebėseną, numatyti jų poreikį.	Švietimo ir mokslo ministerijai	Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinta nauja Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų redakcija.	2016 m. projektas svarstymui; 2017 m. I pusm.
8.	Siekiant, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimo teisinis reglamentavimas atitiktų dabartinę realią situaciją, atnaujinti su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įgyvendinimu susijusius teisės aktus.	Švietimo ir mokslo ministerijai	Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinta nauja Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų redakcija. Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinta nauja Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašo redakcija. Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinta nauja Mokytojo profesijos kompetencijų aprašo redakcija.	2016 m. projektas svarstymui; 2017 m. I pusm. 2016 m. II pusm. 2016 m. III ketv.

Atstovai ryšiams, atsakingi už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Audronė Razmantienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Mokymosi visą gyvenimą departamento Pedagogų veiklos skyriaus vyriausioji specialistė.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas“
 2 priedas

Pagrindiniai audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1.	<p>Dokumentų peržiūra – nagrinėjome Švietimo ir mokslo ministerijos strateginius veiklos planus, metines ataskaitas, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklos dokumentus, savivaldybių strateginius veiklos planus, teisės aktus, susijusius su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo organizavimu (Švietimo, Vietos savivaldos, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymus, Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatus, Mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo programų akreditavimo tvarkos aprašą, Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepciją) ir kitus dokumentus, susijusius su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įgyvendinimu.</p>	<p>Nustatyti, ar tinkamai organizuojamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, ar tinkamas teisinis reglamentavimas.</p>
2.	<p>Pokalbiai su Švietimo ir mokslo ministerijos, Ugdymo plėtotės centro, Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros, Lietuvos švietimo centrų darbuotojų asociacijos, devynių savivaldybių (Anykščių r., Kauno m., Palangos m., Kretingos r., Kėdainių r., Molėtų r., Alytaus r., Ignalinos r., Šalčininkų r.) administracijų Švietimo skyrių, 27 bendrojo ugdymo mokyklų (Kretingos Marijono Daujoto pagrindinė mokykla, Kretingos r. Vydmantų gimnazija, Kretingos Simono Daukanto pagrindinė mokykla, Palangos Vlado Jurgučio pagrindinė mokykla, Palangos „Baltijos“ pagrindinė mokykla, Šventosios pagrindinė mokykla, Alytaus r. Alovės pagrindinė mokykla, Alytaus r. Butrimonių gimnazija, Alytaus r. Pivašiūnų gimnazija, Anykščių Jono Biliūno gimnazija, Anykščių Antano Baranausko pagrindinė mokykla, Anykščių Antano Vienuolio progimnazija, Ignalinos gimnazija, Ignalinos Česlovo Kudabos progimnazija, Ignalinos r. Vidiškių gimnazija, Kėdainių „Atžalyno“ gimnazija, Kėdainių „Ryto“ progimnazija, Kėdainių šviesioji gimnazija, Molėtų gimnazija, Molėtų pradinė mokykla, Molėtų progimnazija, Šalčininkų r. Baltosios Vokės "Šilo" gimnazija, Šalčininkų r. Dieveniškų „Ryto“ gimnazija, Šalčininkų r. Poškonių pagrindinė mokykla, Kauno Senamiesčio progimnazija, Kauno Žaliakalnio progimnazija, Kauno „Aušros“ gimnazija), 10 akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų (Anykščių švietimo pagalbos tarnyba, Kauno pedagogų kvalifikacijos centras, UAB „Šviesa“ Mokymo centras, Palangos švietimo pagalbos tarnyba, Kretingos rajono pedagogų švietimo centras, Kėdainių švietimo pagalbos tarnyba, Molėtų švietimo centras, Alytaus rajono švietimo ir pedagoginės psichologinės pagalbos centras, Ignalinos rajono pagalbos mokiniui, mokytojui ir mokyklai centras, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo studijų centras) atstovais.</p>	<p>Išsiaiškinti, kaip organizuojamas pedagogų kvalifikacijos tobulinimas ir kaip jis padeda gerinti mokinių pasiekimus, kokias problemas ir jų sprendimo būdus mato savivaldybių administracijų, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų ir mokyklų atstovai ir įvertinti pokyčius audituojamu laikotarpiu, audito ataskaitoje pateikti konkrečių pavyzdžių.</p>

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
3.	Duomenų analizė – analizavome VšĮ Mykolo Romerio universitetas atlikto pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelį, UAB „Civitta“ Mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo kaštų ir naudos analizės bei pedagogų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo modelių apžvalgos ir parengimo ataskaitą, 27 mokyklų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo planus, veiklos kokybės įsivertinimo bei išorės vertinimo ataskaitas, kvalifikacijos tobulinimo tvarkas, 9 kvalifikacijos tobulinimo įstaigų programas, kvalifikacijos tobulinimo renginių organizavimo tvarkas, kvalifikacijos tobulinimo programų vertinimo tvarkas, Švietimo ir mokslo ministerijos, Ugdymo plėtotės centro pateiktą informaciją ir kitus su pedagogų kvalifikacija susijusius dokumentus.	Nustatyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo problemas, jas apibendrinti ir pateikti rekomendacijas dėl veiklos gerinimo.
4.	Anketavimas – išsiųsti klausimynai visoms savivaldybėms (60), visoms akredituotoms pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms (64).	Įvertinti, ar pedagogų kvalifikacijos tobulinimas padeda gerinti mokinių pasiekimus, ir audito ataskaitoje pateikti konkrečių pavyzdžių.
5.	Užsienio šalių (Suomijos, Čekijos, Vengrijos, Škotijos) praktikos analizė.	Nustatyti gerosios praktikos pavyzdžius.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

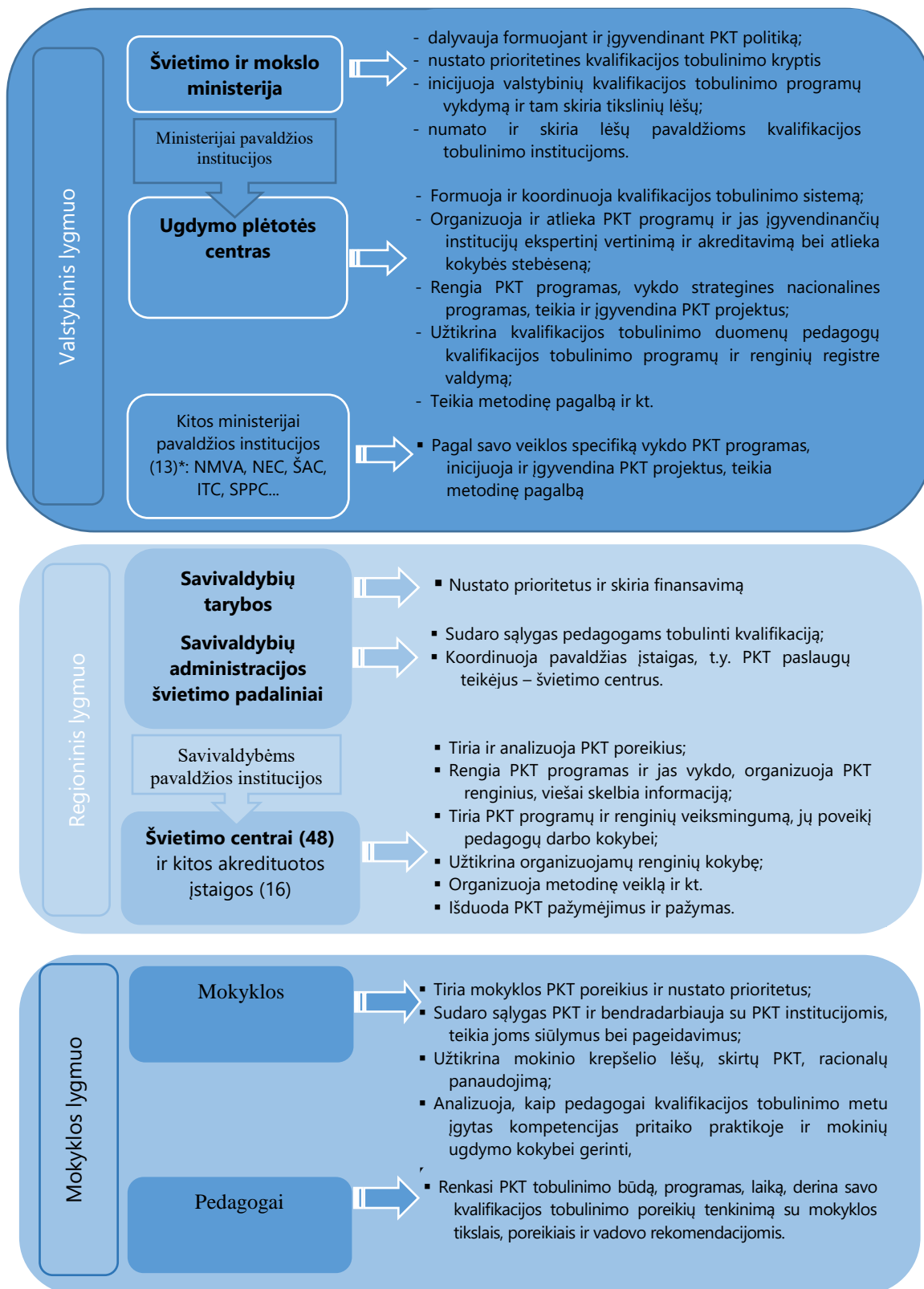
Valstybinio audito ataskaitos
 „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas“
 3 priedas

Lietuvos mokinių pasiekimų lygis PISA 2012 m. tyrimo rezultatų duomenimis

Gamtamokslinio raštingumo rezultatai	Matematinis raštingumas	Skaitymo gebėjimų rezultatai
Lietuva (496 taškai) yra 30 vietoje iš 65, statistiškai reikšmingai žemiau už EBPO šalių vidurkį.	Lietuva (479 taškai) yra 37 vietoje iš 65, statistiškai reikšmingai žemiau už EBPO šalių vidurkį.	Lietuva (477 taškai) yra 39 vietoje iš 65, statistiškai reikšmingai žemiau už EBPO šalių vidurkį.

Šaltinis – Valstybės kontrolė PISA 2012 m. rezultatų pristatymo duomenimis

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą organizuojančios ir vykdančios įstaigos

Pagrindiniai pedagogų kvalifikacijos tobulinimą reglamentuojantys teisės aktai

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991 m. birželio 25 d. Nr. I-1489 (2011-03-17 įstatymo Nr. XI-128 redakcija)

- Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas yra sudedamoji neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalis;
 - Vykdomas pagal neformaliojo švietimo kvalifikacijos tobulinimo programas ir savišvietos būdu;
 - Kvalifikacijos tobulinimo programas įgyvendina švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka akredituotos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos;
 - Pedagogas privalo tobulinti kvalifikaciją ir turi teisę ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose;
 - Valstybinių (išskyrus aukštųjų mokyklų darbuotojus) ir savivaldybių švietimo įstaigų pedagoginių darbuotojų kvalifikacija tobulinama vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro patvirtintais nuostatais;
 - Švietimo teikėjai privalo rūpintis mokytojų kvalifikacijos tobulinimu;
 - Mokyklos (išskyrus aukštąsias mokyklas) savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas) (valstybinės ir savivaldybės mokyklos), savininkas (dalyvių susirinkimas) (kitų mokyklų) savo nustatyta tvarka užtikrina, kad mokytojams ir kitiems ugdymo procese dalyvaujantiems asmenims būtų apmokėtos ne mažiau kaip 5 dienų per metus kvalifikacijos tobulinimo išlaidos.
- Savivaldybės:

Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas, 1998 m. birželio 30 d. Nr. VIII-822 (2014-07-10 įstatymo Nr. XII-1018 redakcija)

- Reglamentuoja neformalųjį suaugusiųjų švietimą ir tęstinį mokymąsi, jų sandaros, organizavimo ir finansavimo pagrindus.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-03-29 įsakymu Nr. ISAK-556 patvirtinti Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatai

- Reglamentuoja valstybinių (išskyrus aukštųjų) ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo tikslus, uždavinius, būdus, formas, organizavimą bei finansavimą.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-01-15 įsakymu Nr. ISAK-54 patvirtintas Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas

- Reglamentuoja mokytojo profesinės veiklos kompetencijas (bendrąsias, profesines, bendrąsias ir specialiąsias) ir gebėjimus.

Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, patvirtintas 2002-06-04 įstatymu Nr. IX-926

- Darbdavys turi užtikrinti tinkamas sąlygas darbuotojų profesinės kvalifikacijos ir įgūdžių tobulinimui.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal teisės aktus

Valstybinio audito ataskaitos
„Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas“
6 priedas

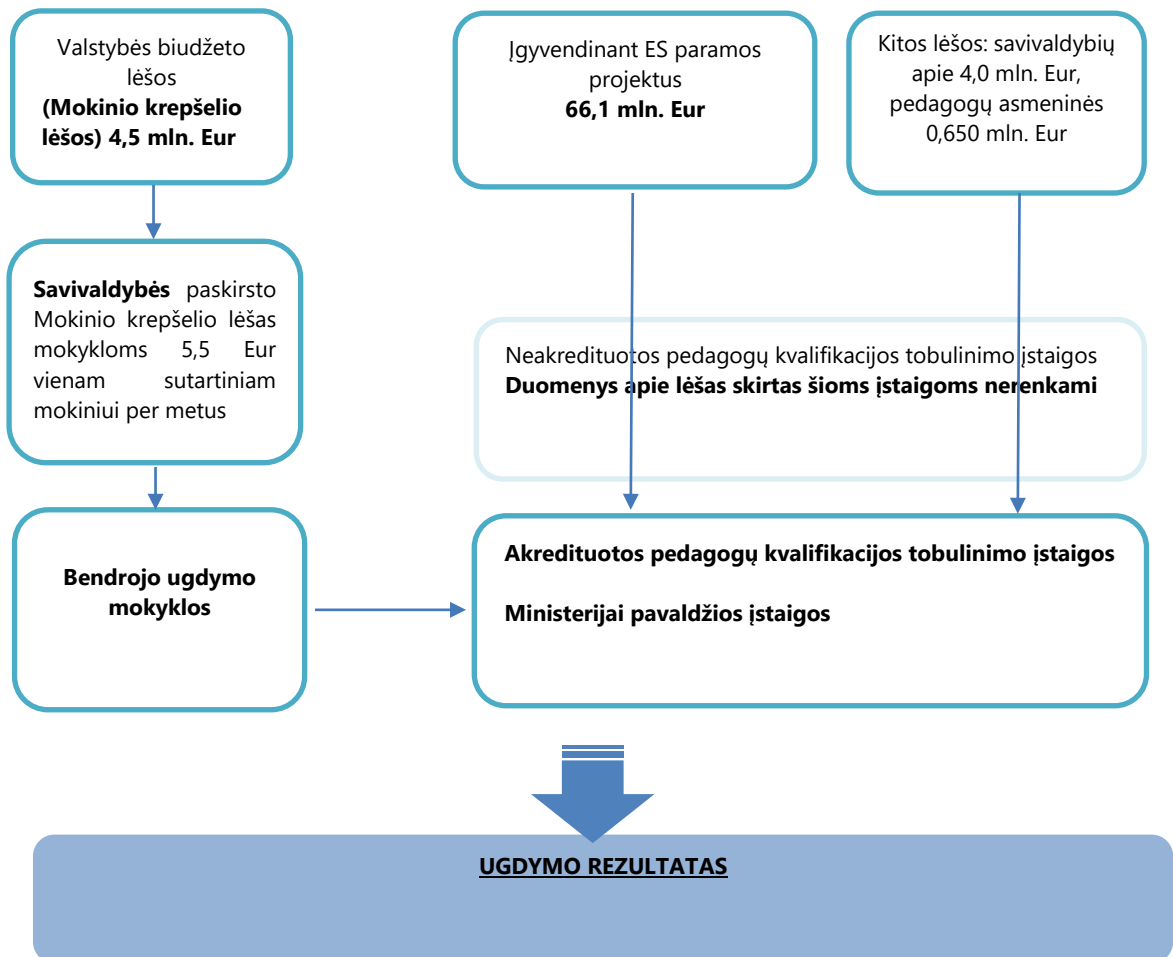
Valstybės švietimo 2013–2022 metų strategijos tikslai, vertinimo rodikliai ir siekiai

Tikslai	Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas (duomenų šaltinis)	Būklė, proc. (metai)	Siekiny 2017 m.	Siekiny 2022 m.	
PAGRINDINIS STRATEGINIS TIKSLAS – paversti Lietuvos švietimą tvariu pagrindu valstybės gerovės kėlimui, veržiam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidarai kuriančiam savo, valstybės ir pasaulio ateitį.	Mokinių, atitinkančių bent 3 (iš 6) tarptautinio penkiolikmečių mokymosi pasiekimų tyrimo PISA lygį, dalis (EBPO) ¹		Vidutiniškai ne mažiau kaip 50	Vidutiniškai ne mažiau kaip 54	
	skaitymo raštingumas	45,6	47	49	
	matematinis raštingumas	47,7	49	51	
	gamtamokslinis raštingumas	54,1	55	56	
		(2009 m.)			
	Mokinių, nepasiekiančių 2 (iš 6) tarptautinio penkiolikmečių mokymosi pasiekimų tyrimo PISA lygio, dalis (EBPO)			Vidutiniškai ne daugiau kaip 20	Vidutiniškai ne daugiau kaip 15
skaitymo raštingumas	24,3	22	19		
matematinis raštingumas	26,3	24	20		
gamtamokslinis raštingumas	17,0	15	14		
	(2009 m.)				
1. Pasiekti tokį pedagoginių bendruomenių lygį, kai jų daugumą sudaro apmąstantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys profesionalūs mokytojai ir dėstytojai.	Įstojusiujų į švietimo ir ugdymo krypčių grupės programas universitetuose minimalaus konkursinio balo ir įstojusiujų į tais metais populiariausios grupės programas skirtumas (LAMA BPO)	18,7 (2012 m.)	12	10	
	Vyrų mokytojų, dirbančių pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, dalis (Švietimo valdymo informacinė sistema, ŠVIS)	16 (2012 m.)	17	20	
	Mokytojų, kurie per pastaruosius 5 metus mokėsi bent vieno mėnesio arba 6 kreditų apimtimi, dalis, proc. (ŠVIS)	Nėra duomenų	16	20	
	Mokytojų, patenkintų savo darbu, indeksas ² , balais (nuo 0 iki 4 balų sistema) (EBPO TALIS (tarptautinis mokymo ir mokymosi tyrimas, angl. <i>Teaching and Learning International Survey</i>) tyrimas)	3,02 (2008 m.)	3,06	3,1	
	30–49 metų amžiaus mokytojų ir dėstytojų dalis (ŠVIS, Lietuvos statistikos departamentas)	51,8 (2012 m.)	55	60	

Bendrojo ugdymo pedagogams skirtos akredituotos pedagogų
kvalifikacijos tobulinimo programos 2012–2015 m.

<u>Nacionalinio lygio programos</u> (12)	<u>Institucinio lygio programos (26</u> akredituotos Ugdymo plėtotės centro, prilygintos akredituotoms-468)	<u>Programos, vykdomos ne</u> <u>Lietuvos Respublikos teritorijoje</u> (45)
<ul style="list-style-type: none"> • Rengiamos Ministerijos užsakymu; • skirtos valstybinės švietimo politikos strateginėms kryptims įgyvendinti; • jų trukmė ne mažesnė kaip 30 akademinį valandų; • akredituojamos Ugdymo plėtotės centro 2-5 metų laikotarpiui. • Kursų programos akredituojamos Ugdymo plėtotės centro 3–5 metų laikotarpiui; • jų trukmė ne mažesnė kaip 30 akademinį valandų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rengia ir vykdo akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos; • skirtos valstybinės švietimo politikos įgyvendinimui užtikrinti vietose (regione, savivaldybėje, mokykloje), švietimo naujovių plėtrai ir sėkmingos patirties sklaidai; • jų trukmė ne mažesnė kaip 18 akademinį valandų; • akredituojamos 1–3 metų laikotarpiui; • jas gali akredituoti Ugdymo plėtotės centras arba pačios akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos - šiuo atveju jos vadinamos prilygintos akredituotoms programos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rengia akredituotos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijos; • akredituojamos Ugdymo plėtotės centro 1–3 metų laikotarpiui.

Šaltinis – Valstybės kontrolė teisės aktų ir Ugdymo plėtotės centro duomenimis

Bendrojo ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimui skirtos lėšos
2012–2014 m.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių, akredituotų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų ir švietimo ir mokslo ministerijos duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
 „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas“
 9 priedas

2007–2013 m. ES lėšomis finansuotos veiklos, susijusios su pedagogų
 kvalifikacijos tobulinimu

Priemonė	Finansuotos su pedagogų kvalifikacija susijusios veiklos	Projektų, susijusių su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu, vykdymui skirtos lėšos (tūkst. Eur)
VP1-2.1-ŠMM-01-V „Švietimo kokybės užtikrinimo ir stebėsenos sistemų stiprinimas“	Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų sistemos tobulinimas.	3 717,0
VP1-2.1-ŠMM-02-V „Lyderyste paremtas ir lyderiavimą skatinantis švietimo įstaigų valdymo tobulinimas“	Švietimo bendruomenių ir jų lyderių savarankiškumo skatinimas, mokymų organizavimas tobulinant švietimo institucijų valdymą (teisinis reglamentavimas, lyderystės vystymo modelių išbandymas savivaldybėse ir mokyklose, konsultantų rengimo programų parengimas, konsultantų mokymai, specializuotos literatūros pirkimas ir pristatymas visuomenei, švietimo konsultavimo modelio išbandymas ir tobulinimas, knygų vertimas, leidyba, pristatymai, lyderystės virtualios aplinkos modelio įdiegimas, formaliųjų švietimo lyderystės studijų programos įgyvendinimas, neformaliųjų švietimo lyderystės mokymo programų įgyvendinimas, lyderystės kompetencijų pripažinimo ir papildymo modelio išbandymas, longitudinalių Lietuvos švietimo lyderystės raiškos kaitos tyrimų vykdymas).	5 134,2
VP1-2.2-ŠMM-02-V „Bendrojo lavinimo, profesinio mokymo institucijų ir aukštųjų mokyklų pedagoginio personalo kvalifikacijos tobulinimas“	Sąlygų pedagogų kvalifikacijos tobulinimui sudarymas, plėtojant darnaus vystymosi kompetencijos tinklą, kuriant kompetencijų vertinimo ir kvalifikacijos tobulinimo pripažinimo formaliajame švietime metodikas; E. aplanko taikymas pedagogų kompetencijai plėtoti; Pradinių klasių mokytojų ir specialiojo ugdymo pedagogų kompetencijų taikyti informacines komunikacines technologijas (IKT) ir inovatyvius mokymo metodus tobulinimo modelio išbandymas ir diegimas; Profesijos mokytojų ir su sektoriais praktinio mokymo centrais susijusių kolegijų dėstytojų technologinių kompetencijų tobulinimas.	23 040,6
VP1-2.2-ŠMM-03-V „Mokymo personalo, dirbančio su lietuvių vaikais, gyvenančiais užsienyje, užsienio šalių piliečių vaikais, gyvenančiais Lietuvoje, ir kitų mokymosi poreikių turinčiais mokiniais	Vaikų ir jaunimo socializacijos centruose dirbančių mokytojų ir pagalbos specialistų kompetencijų ugdymas (darbo su vaikų socializacijos centruose ugdomais elgesio problemų turinčiais vaikais, elgesio korekcijos metodikos(-ų) parengimas, išbandymas ir diegimas, leidyba, kvalifikacijos tobulinimo programos(-ų) rengimas ir įgyvendinimas); Gamtos mokslų (biologijos, fizikos, chemijos) mokytojų kompetencijų ugdymas (mokytojų eksperimentinės veiklos kompetencijos tobulinimas atnaujintų mokymo priemonių ir 9–12 kl. bendrųjų	1 718,6

Priemonė	Finansuotos su pedagogų kvalifikacija susijusios veiklos	Projektų, susijusių su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu, vykdymui skirtos lėšos (tūkst. Eur)
kompetencijų tobulinimas“	programų pagrindu; mokytojų ir mokinių dalykinių kompetencijų ugdymas tiriant žaliąsias mokymosi aplinkas (Žaliosios mokymosi aplinkos) bendradarbiaujant su nacionaliniais ir regioniniais parkais bei kitais viešaisiais juridiniais asmenimis (5–10 kl.); 9–12 klasių mokytojų kompetencijų kėlimas biotechnologijų srityje).	
VP1-2.2-ŠMM-04-V „Aukščiausios kokybės formaliojo ir neformaliojo mokymo paslaugų teikimas“	Vaikų kūrybiškumo ugdymo priemonių parengimas ir diegimas (vaikų kūrybiškumo ugdymo modelio įsigijimas ir adaptavimas, įgyvendinimas (asmenų diegsiančių modelį mokymai, mokyklų kūrybiškumo ugdymo mikroprogramų parengimas ir įgyvendinimas, mokyklų ir kūrybinio sektoriaus bei kitų organizacijų partnerystės tinklo kūrimas ir (ar) skatinimas, metodinės medžiagos rengimas ir leidyba, vaikų kūrybiškumo ugdymo rezultatų sklaidos (valorizacijos) plano rengimas ir įgyvendinimas, modelio stebėsenos ir kokybės užtikrinimo mechanizmo sukūrimas ir įgyvendinimas) mokytojų, mokymosi visą gyvenimą administracijos darbuotojų ugdymas, stažuotės, mokomieji vizitai), modelio taikymo ir poveikio tyrimai); Kvalifikacijų formavimas, modulinio profesinio mokymo sistemos kūrimas (modulinio profesinio mokymo sistemos modelio sukūrimas, moduliinių mokymo programų rengimas); Vidinių profesinio mokymo kokybės užtikrinimo mechanizmų diegimas profesinio mokymo įstaigose; Profesinio mokymo kokybės išorinis vertinimas.	10 357,0
VP1-2.2-ŠMM-05-K „Kalbų mokymo, verslumo ugdymo ir inovatyvių švietimo metodų kūrimas ir diegimas“	Integruoto dalyko ir užsienio kalbos mokymo plėtra ugdymo procese (mokytojų kvalifikacijos tobulinimas; praktinis integruoto dalyko ir užsienio kalbos mokymo metodų taikymas bendrojo ugdymo programas įgyvendinančiose mokyklose; metodinės medžiagos sukūrimas ir parengimas publikavimui elektroninėje erdvėje; seminarų ir (arba) mokymų, supažindinančių mokyklos bendruomenę su integruoto dalyko ir užsienio kalbos mokymu, organizavimas); Verslumo ugdymo priemonių sukūrimas, įdiegimas ir tobulinimas (mokytojų kvalifikacijos tobulinimas dirbti su naujomis verslumo ugdymo priemonėmis pagal iš anksto parengtą neformalaus švietimo programą kvalifikacijai tobulinti, kurią sudaro verslumo ugdymo metodikos dėstymas, aktyvių mokymo metodų įgūdžių formavimas, kompiuterinio modeliavimo pratybos ir kitų informacinių technologijų priemonių taikymo mokymas; metodinės literatūros rengimas, įsigijimas; verslumą skatinančių renginių (pvz., mugių) organizavimas; mokytojų ir mokinių dalyvavimas tarptautiniuose verslumą skatinančiuose renginiuose dalyvio teisėmis); Ankstyvojo užsienio kalbos mokymo gerinimas (pradinių klasių mokytojų užsienio kalbos kvalifikacijos tobulinimas; užsienio kalbų mokytojų, kurie mokys užsienio kalbos pradinių klasių mokinius, kvalifikacijos	12 265,7

Priemonė	Finansuotos su pedagogų kvalifikacija susijusios veiklos	Projektų, susijusių su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu, vykdymui skirtos lėšos (tūkst. Eur)
	<p>tobulinimas; pradinė klasių mokytojų mokymas pagal formaliojo švietimo programas; metodinės literatūros rengimas, leidyba, įsigijimas; ne ilgesnės kaip 4 savaičių trukmės užsienio kalbos kvalifikacijos tobulinimo stažuotės užsienyje, skirtos pradinė klasių mokytojams);</p> <p>Inovatyvių švietimo metodų kūrimas, diegimas ir sklaida (lietuvių kalbos, literatūros (kultūros), Lietuvos istorijos mokymosi šaltinių, apimančių XIII–XX a., skaitmeninės sisteminės duomenų bazės, skirtos mokiniams bei mokytojams kūrimas, diegimas ir sklaida; inovatyvios, tęstinės gimtosios kalbos kvalifikacijos tobulinimo programos gimtosios kalbos mokytojams įgyvendinimas, į mokymosi programą įtraukiant naujus literatūros, kalbos ir kultūros tyrinėjimus, pasiekimus, retoriką, kūrybinio mąstymo ugdymo metodus; lietuvių kalbos kūrybinio mąstymo ugdymo 4, 8 ir 11 klasėse būklės tyrimas, kūrybinio mąstymo ugdymo metodikos ir metodinės bei mokomosios medžiagos parengimas, ekspertavimas ir sklaida (skelbimas e-mokyklos portale, pristatymai ne mažiau kaip 10 savivaldybių).</p>	
VP1-2.2-ŠMM-06-V „Besimokančiųjų pagrindinių kompetencijų ugdymas formaliojo ir neformaliojo švietimo sistemoje“	Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių pagrindinių (gamtos mokslų, komunikavimo gimtąja kalba, mokymosi mokytis) kompetencijų ugdymas.	9 549,0
VP1-2.3-ŠMM-02-V „Alternatyvus ugdymas švietimo sistemoje“	Alternatyvus ugdymo (ugdymo, atitinkančio bendruosius ugdymo tikslus, turinčio savitą turinį, formas, metodus ir kontekstą, atliepančio mokinio galias ir jo mokymosi patirtį) diegimas švietimo sistemoje (alternatyviojo ugdymo diegimo modelio parengimas ir diegimas, teisinio reglamentavimo analizė ir naujų teisės aktų arba pataisų teisės aktams parengimas, švietimo pagalbos specialistų/darbuotojų (įskaitant mokyklų pedagogus, vadovus ir kitus darbuotojus) kompetencijų ugdymas).	1 884,3
VP1-2.3-ŠMM-03-V „Visuotinio priešmokyklinio ugdymo diegimas ir kitų mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumo didinimas ypač kaimo vietovėse“	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra (ikimokyklinio ugdymo programų teikėjų skatinimas steigti ikimokyklinio ugdymo įstaigas/grupes, ikimokyklinio ugdymo organizavimo įvairovės didinimas, metodinės pagalbos teikimas, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinio diegimo sklaida, portalo www.ikimokyklinis.lt palaikymas ir plėtra, tarpinstitucinio bendradarbiavimo stiprinimas ir kompleksinės pagalbos kokybės gerinimas).	9 251,0
VP1-2.3-ŠMM-04-V „Kokybiškos mokymosi psichologinės,	Specialiųjų mokymo priemonių rengimas ir pritaikymas keliant pedagogų, psichologų, ekspertų/konsultantų kvalifikacijas (specialiųjų mokymo priemonių parengimas ir pritaikymas,	12 263,3

Priemonė	Finansuotos su pedagogų kvalifikacija susijusios veiklos	Projektų, susijusių su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu, vykdymui skirtos lėšos (tūkst. Eur)
specialiosios ar socialinės pedagoginės ir kitokios pagalbos besimokantiems teikimas, didinant mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą“	vadovėlių vertintojų ir švietimo pagalbos specialistų, mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir socialinės atskirties asmenų ugdymas); Specialiųjų poreikių asmenų ugdymo(-si) formų plėtra (tarptautiniai seminarai – mokomieji vizitai, kvalifikacijos tobulinimo organizavimas (užsienio ekspertų vykdomi), metodinės pagalbos švietimo pagalbos specialistams ir mokytojams teikimas, metodinių konsultacijų teikimas mokytojams, švietimo pagalbos specialistams bei pedagoginių psichologinių tarnybų specialistams, mokymų organizavimas ir vykdymas mokytojams, švietimo pagalbos specialistams, švietimo administracijos darbuotojams, socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir socialinės atskirties asmenų ugdymas); Kvalifikuotų mokyklų psichologų rengimas aukštosiose mokyklose, vykdančiose specialistų perkvalifikavimo programas.	
Infrastruktūriniai projektai		
VP3-2.2-ŠMM-09-V	Specialiųjų mokyklų pertvarka, metodinių centrų steigimas.	217,2
VP3-2.2-ŠMM-10-V	Pedagoginių psichologinių tarnybų infrastruktūros, švietimo įstaigose dirbančių specialiųjų pedagogų, socialinių pedagogų, psichologų, logopedų darbo aplinkos modernizavimas.	1 536,5
VP3-2.2-ŠMM-12-V	Bendrojo lavinimo mokyklų modernizavimas.	1 485,8

Šaltinis – Valstybės kontrolė Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis